

Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

Σελίδες Ἀπ'τὴ Φωκίδα

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

Ἀμφισσα

2016

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	: ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ Έκδίδεται κάθε εξάμηνο Τεύχος 157/158, Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2016 Κωδικός Έντύπου 073730
ΙΔΡΥΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ	: Εταιρεία Φωκικών Μελετών Άγ. Θεοδώρων 19, Άμφισσα, Τ.Κ. 331 00 Τηλέφωνο: 22650 29.678 e-mail: efmeleton@yahoo.gr
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ	: Νικόλαος Δ. Καστανάς, Δικηγόρος Τηλ. 22650 28.991 - 22650 79.174
ΥΠΕΥΘ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ	: Εδούμιος Κ. Σανιδάς Ιωαννίνων 6, Μοσχάτο Τ.Κ. 185 43, Τηλ. 210 94 14 233
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	: Χαρ. Παναγιωτόπουλος Πρόεδρος Ε.Φ.Μ. Ιωάν. Γ. Ράμμος Αντιπρόεδρος » Βιβή Καστρίτη Γραμματέας » Ι.Β. Τσινταβής Ταμίας » Γ. Μαστρογιαννόπουλος Έφορος » Νικ. Καστανάς Μέλος » Γ. Κουτσοκλένης Μέλος »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ	1/7901
ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ	2/7902
ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΩΡΙΑΝΟΣ: ΑΠΟΡΙΑ ΦΩΚΕΩΝ - ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ - ΠΡΟΜΑΧΩΝ	9/7909
ΕΛΕΝΗ (ΛΕΛΑ) ΜΠΑΚΟΛΟΥΚΑ: Οί νερόμυλοι των Δελφών	13/7913
ΔΕΛΦΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	28/7928
ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: Άπ' τή χλωρίδα τής Φωκίδας	34/7934
ΒΕΝΕΤΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Ξεφύλλισμα παλαιών εφημερίδων	37/7937
ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΦΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ, Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΜΑΟΣ.....	39/7939
ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ, ΑΜΦΙΣΣΑ.....	43/7943
ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΕΙΣ.....	45/7945
ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	47/7947

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

Ἀγαπητοί φίλοι, Μέλη τῆς Ε.Φ.Μ. καί Ἀναγνώστες

Κατά καιρούς μέ ἐνθετα ἐπικοινωνοῦσαμε μαζί σας καί εὐγενικά ζητούσαμε μεταξύ ἄλλων τήν ἐνεργό συμμετοχή σας στήν προσπάθειά μας μέ σκοπό τή συνέχιση τῆς ἔκδοσης τοῦ τριμηνιαίου περιοδικοῦ μέ ἀποστολή συγγραμμάτων ἐκ μέρους σας γιά Δημοσίευση καί βελτίωση τῆς δομῆς καί τῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ ἀλλά καί γιά ἄλλες δραστηριότητες.

Στό σημεῖο αὐτό ἐπισημαίνουμε ὅτι μέχρι τώρα δέν ὑπῆρξε ἡ ἀναμενόμενη ἀνταπόκριση ἐκ μέρους σας καί ὑπάρχουν ἀτακτοποιήτες πολλές οἰκονομικές ὑποχρεώσεις σας σέ ὅτι ἀφορᾷ τίς ἐτήσιες συνδρομές.

Γιά τό λόγο αὐτό καί συνδυασμό μέ τήν δυσχερή οἰκονομική κατάσταση τῆς Ε.Φ.Μ. τό περιοδικό καί καθυστερεῖ νά ἐκδοθεῖ ἀλλά καί ἔχει συμπυχθεῖ ἀνά ἑξάμηνο ἀντί τρίμηνο.

Κατόπιν αὐτῶν καί μέ σκοπό τή συνέχιση τῆς ἔκδοσης τοῦ περιοδικοῦ μᾶς παρακαλοῦμε ὅπως τακτοποιήσετε τίς οἰκονομικές ὑποχρεώσεις αὐτές τῶν ἐτήσιων συνδρομῶν τῶν προηγούμενων ἐτῶν.

Ἀναμένουμε τήν ἀνταπόκρισή σας.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΩΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

«ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ»

εὐχονται

εἰρηνικό καί δημιουργικό τό 2017

ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ*

Ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Λευτεριάς μας συμπίπτει μέ τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου Μαρίας. Εἶναι ἡ γυναίκα πού δέχθηκε τήν ἀπό Θεοῦ ἀναγγελία καί χάρη, ὅτι θά γεννήσει τόν Λυτρωτή πάντων. Αὐτόν πού δέν χωρεῖ πουθενά καί πού χώρεσε ἐντός Τῆς. Δέν μιᾶμε γιά ὅποιαδήποτε ὑπαρξή, ἀλλά τήν ἀειπάρθενο Μαρία. Ἐκπροσωπεῖ τό ἀνθρώπινο γένος ὁλόκληρο στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ στήν ἀπόφασή Του νά τό λυτρώσει ἀπό τήν ἁμαρτία. Δύσκολη ἡ θέση Τῆς ὡς ἀνύπανδρη γυναίκα καί ἀδιανόγητη ἡ συγκατάθεσή Τῆς ὡς κόρη. Προχώρησε μέ θάρρος καί σωθήκαμε.

Τήν διαλέγει ὁ Θεός ὡς κῆπο κατάλληλο γιά νά βλαστήσει τό «ρόδο τό ἀμάραντο»¹. Ἐκεῖ ἐναποθέτουμε τίς προσευχές μας, τίς ἐλπίδες μᾶς τούς καύμους μας καί περιμένουμε τήν ἀπάντησή Τῆς. Εἶναι ἡ Παντοβασίλισσα πού κυριαρχεῖ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων Τῆς καί ἀπέχει ὁλοκληρωτικά ἀπό ἡδονές κοσμικές καί ἐφάμαρτες. Στήν ἀπάντησιν- συγκατάθεσή Τῆς: “γενοιτό μοί κατά τό ρῆμα σου”² ἀκουμποῦσε ἡ σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητας καί εἶχε τήν βαρύτητα τῆ αἰωνιότητος. Μεγάλη ἦταν ἡ κουβέντα Τῆς, συνομιλοῦσε μέ τόν Θεό, διά τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, καί γίνονταν συνεργός Του. Ἀπό ἐκεῖνη τήν στιγμή ἄρχισε ἡ ἀντίστροφη μέτρηση γιά τήν Χριστοῦ Γέννα. Μία καί ἄριστη, ἀνάμεσά σε καλές, γνωστές, ἰσχυρές γυναῖκες τοῦ πλανήτη καί τῶν αἰώνων.

Ἐχοντας ἡ Παναγία τήν δεύτερη μετά Θεό θέση κατά τήν θεολογία καί στήν ἐκκλησιαστική συνείδηση ἀκούει, πρεσβεύει καί σώζει κάθε ἄνθρωπο καί εὐσεβές ἔθνος. Γίνεται μέ αὐτόν τόν τρόπο ἡ Ἐλευθερώτρια ψυχῶν καί σωμάτων. Τῶν ἀδικημένων καί τῶν κατατρεγμένων τῆς ζωῆς ἡ ἀκαταμάχητη καί ἀδιάψευστη συμπαρασάτριά.

* Εὐρεῖα περίληψη Ὁμιλίας μέ τίτλο “Νεομάρτυρες: ἡ ἔμφυχη προσφορά τῆς Ἐκκλησίας στόν ἄγωνα τοῦ 1821”, πού ἐκφωνήθηκε σέ ἐπετειακή ἐκδήλωση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου “Σπύρος Ἀποστόλου”, τοῦ Δήμου Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀττικῆς, στίς 22 Μαρτίου 2002.

1. Δοξαστικό α' ὠδῆς ἀκολουθίας ἀκαθίστου ὕμνου.

2. Λουκ. α, 38.

Ἔτσι Τὴν εἶδε τότε καὶ τὸ δικό μας ὑπόδουλο στοὺς Τούρκους γένος. Τό ὅτι οἱ ὀπλαρχηγοὶ πῆραν τὴν εὐλογία Τῆς καὶ ζητοῦσαν πάντα τὴν σκέπη Τῆς στὸν πόλεμο, δέν Τὴν ἄφησαν ἀπτόητη. Ἔστελνε καὶ στέλνει τὴν εὐχὴ Τῆς καὶ τὴν προστασία Τῆς στοὺς ἀγωνιστές καὶ στὸν ἄμαχο πληθυσμό. Μὲ αὐτὴν τὴν χάρη τὸ ἐλληνικὸ γένος σώθηκε, ἀποτίναξε τὸν ζυγὸ τοῦ σαρικιοῦ καὶ ἔλαμψε γιὰ μία ἀκόμη φορά ἡ ἀθάνατη δόξα του.

Νεομάρτυρες: ἰσάξιοι στὸ μαρτύριο μ' ἐκεῖνα τῶν μαρτύρων τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, εἶναι οἱ ἀμέτρητοι Ἕλληνες πού τὰ ὑπέστησαν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς σκλαβιάς στὸ ὀθωμανικὸ ζυγό. Ἐπὶ αἰῶνες δέν στέναζε μόνο ἡ γῆ ἀπὸ τὸν βάρβαρο κατακτητὴ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο οἱ πρόγονοί μας. Κάποιοι ὄχι μόνο δέν ἔσκυψαν τὸ κεφάλι καὶ δέν πολέμησαν ἀπλά, ἔδωσαν τὸ εἶναι τοὺς στὸν ἀγώνα. Δέν λύγισε ἡ ψυχὴ τοὺς καὶ δέν παραδόθηκαν ποτέ στοὺς ἀλλόπιστους. Εἶχαν συγκροτημένη καὶ συγκεκριμένη ἀποψη γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ ἔκαναν τὰ πάντα γιὰ νὰ ἔρθῃ. Ἐμείναν ὄντως ἀδούλωτοι στὸ φρόνημα καὶ ὅταν πιέστηκαν νὰ ἀλλάξουν θρήσκευμα ἀρνήθηκαν τὴν προδοσίαν τῆς κολυμβήθρας τοὺς. Ἀπειλήθηκαν δέν ὑποχώρησαν, γι' αὐτὸ καὶ ὀδηγήθηκαν στὸ μαρτύριο. Εἶναι οἱ Νεομάρτυρες “οἱ σφαγιασθέντες ὥσπερ ἄρνες”³, ὁ ἅγιος καὶ πνευματικός θησαυρὸς πού μᾶς ἄφησε ἡ μακρὰ περίοδος ἐκείνη τῶν τετρακοσίων χρόνων ἀνελεύθερου βίου τῆς πατρίδας μας.

Εἶχαν πίστη βαθιὰ στὸν Κύριο, γι' αὐτὸ δέν ἤθελαν τὴν ἀποχωριστοῦν καὶ νὰ ἀλλάξουν. Ἐμείναν παιδιὰ Του καὶ τὸ ὁμολόγησαν ἀψηφώντας τὴν συνέχεια. Ἐμείναν γιὰ πάντα κοντὰ Του. Τό εἶχε διαβεβαιώσει ὁ Ἰδιος λέγοντας ὅτι “ὅποιος Τὸν ὁμολογήσῃ ἐμπρός τοὺς ἀνθρώπους, θὰ τὸν ὁμολογήσῃ Ἐκεῖνος ἐνώπιόν τοῦ Θεοῦ”⁴. Ἐλάβαν βασανιστήρια ἀποτρόπαια, πρωτοφανοῦς βαρβαρότητας. Ὑπάρχουν περιπτώσεις μάλιστα πού αὐτὰ δέν μπορεῖ νὰ τὰ χωρέσει ἀνθρώπινος νοῦς. Ἡ πίστη ὅμως ἔκανε τὴν ψυχὴ τοὺς νὰ τ' ἀντέξει. Ὁ στέφανος τῆς δικαίωσης καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἀγώνα τοὺς εἶναι τὸ ἐλάχιστο πού θὰ μπορούσε νὰ πράξῃ ἡ Ἐκκλησία μας. Ἦταν καὶ παραμένουν πρότυπα μίμησης, ἰδίως στοὺς καιροὺς μας πού ἡ λιγοψυχία καὶ ἡ φυγοπονία γίνεται γνώρισμα ὀλοένα καὶ περισσότερων.

Ἡ θυσιαστικὴ τοὺς πορεία δέν ἦταν ξένη μέ τὸ παρελθόν. Εἶχε τίς ρίζες τῆς στοὺς πρωτομάρτυρες καὶ μεγαλομάρτυρες, ἄριστοι συνεχιστές καὶ μιμητές τοὺς ἀπεδείχθησαν ὅλοι τοὺς. Ταυτόχρονα πρέ-

3. Εὐλογητᾶριο νεκρώσιμης ἀκολουθίας, γιὰ τοὺς Ἱερεῖς (βλ. Ματθ. ι,16).

4. Ματθ. ι, 32.

πει νά σημειώσουμε ότι ή ὅλη πορεία τους δέν ἦταν ξένη μέ τόν ἀγώνα τῶν ὑπολοίπων. Ἦταν καί παραμένει κεντρικό σημεῖο του, ἀφοῦ κλείνει μέσα του τήν ὀλοκληρωτική ἀφιέρωση σ' αὐτόν ἄσχετά των παθημάτων. Τοῦτα ἦταν πολλά, ὁ στόχος ἕνας· νά ἐλευθερωθεῖ ψυχωσματικά ὁ λαός. Δέν ἦταν οἱ θερμόαιμοι χριστιανοί, θά δείλιαζαν. Δέν ἦταν οἱ ρομαντικοί Ἕλληνες, θά παραιτοῦνταν. Οὔτε πείσμα, οὔτε ἐνθουσιασμός, οὔτε ἐπιπολαιότητα ἦταν ἡ ὁμολογία τους. Ἦταν ἐνέργεια πού πήγαζε ἀπό τήν ζῶσα καί ζέουσα χριστιανική καρδιά τους καί σάν λάβα ἡφαίστειου ἔκαψε τήν μανία τοῦ διώκτη καί φώτισε τά σκοτάδια πού εἶχε αὐτός ἐπιβάλει.

Ὁ Κύριος τους ἔδωσε τό θάρρος γιά νά ἀντιμετωπίσουν τίς δυσκολίες καί τά βάσανα. Τί καί ἂν ἀπέχουν χρονικά ἀπό τόν πρωτομεγαλομάρτυρα τῆς πίστεως μᾶς Ἰησοῦ Χριστό; τί καί ἂν τοὺς χωρίζουν χρόνια καί χρόνια ἀπό τοὺς κάθε μορφῆς μάρτυρες τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων; Τελείως ὅμοια καί ἰσάξια εἶναι ἡ διαδρομή τους, ὅπως καί ἡ θυσία τους. Ἔλαβαν τά ἴδια βασανιστήρια πού περιγράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: “ξυλοδαρμούς, ἐμπαίγμους, συλλήψεις, φυλακές, λιθοβολισμούς, μαχαιρώματα”⁵.

Γεγονός ἀναμφισβήτητο εἶναι ὅτι ἔχουμε τήν ἀνάγκη τῶν Νεομαρτύρων σάν στρατευόμενη Ἐκκλησία. Εἶναι τό καύχημά μας καί ἡ ζῶσα προσφορά σ' ἕναν ἀγώνα δύσκολο καί ἀπρόβλεπτο, πού δέν εἶχε νά κάνει μόνο μέ ἐδαφική ὑπεράσπιση καί κατοχύρωση, ἀλλά καί (κυρίως) μέ τήν θρησκευτική κατοχή. Τό πρῶτο μέλη μὰ τοῦ κατακτητῆ ἦταν ὁ βίαιος ἐξισλαμισμός. Γνώριζε καλά αὐτός ὅτι, ὅταν ὁ Ἕλληνας ἀποκοπεῖ ἀπό τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία του καί ἀλλοτριωθεί, τότε καί σίγουρα θά ἀφανιστεῖ.

Γιά ἀρκετοὺς χριστιανούς τῆς περιόδου τῆς σκλαβιάς μας στοὺς Τούρκους ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως τοὺς ἦταν μονόδρομος, ὁ ὁποῖος εἶχε κατάληξη τό μαρτύριο. Ἦξεραν τοὺς περίμενε ὁ θάνατος, δέν δίστασαν

Μέ ἀνιδιοτέλεια κακοπάθησαν ὡς καλοὶ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ⁶ καί τά κατάφεραν πρὸς δόξα Του καί καλὸ των ὑπόδουλων παιδιῶν Του.

Ἡ ζωή τῶν Νεομαρτύρων δέν εἶχε ἀξία ἐμπρός στό νά ζωντανέψουν ἀπό τήν σκλαβιά καί νά ζήσουν ἐλεύθερα οἱ μεταγενέστεροι. Ὁ ἕνας γίνονταν παράδειγμα γιά τόν ἄλλο, τό ἕνα μαρτύριο ἔρχονταν ὡς διαδοχή ἄλλου. Μιά ἱερή ἀλυσίδα, μέ αἶμα καί πόνο ποτι-

5. Ἐβρ. ια, 37-38

6. Β' Τιμ. β, 3.

σμένῃ, ἀμέτρητοι οἱ κρίκοι, κάθε κοινωνικῆς τάξης καί καταγωγῆς τόπου.

Στὴν γεμάτῃ βία δράσῃ τοῦ κατακτητῆ δέν εἶδαν σάν λύση τὴν ἀπόδραση, ἀλλὰ τὴν ἐπανάσταση μέχρι δικαίωσης. Ἀντιστάθηκαν σθεναρά καί ἀντέδρασαν δυναμικά ὅταν ἡ πίστη τοὺς ἔμπαινε στό στόχαστρο τοῦ τύραννου. Αὐτός βρῆκε τὸν ἐξισλαμισμό ὡς πρόσφορο μέσο γιὰ νὰ κυριεύσει καί τὴν ὀρθόδοξη καρδιά τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων. Ἐκεῖνοι βρῆκαν τὴν ὁμολογία ὡς ἄριστο τρόπο γιὰ νὰ μείνουν ἐλεύθεροι στό φρόνημα καί νὰ διασωθεῖ ἡ ταυτότητα τῶν Ρωμιῶν. Ἐγιναν οἱ στυλοβάτες τοῦ ἀγῶνα ἀφοῦ ἡ κάθε μορφῆς θυσία τοὺς εἶχε ἀντίκτυπο στὴν μάχη ὅπου καί ὅπως αὐτὴ διεξάγονταν, στά βουνά ἢ στίς θάλασσες.

Ἡ χώρα μᾶς ἔγινε νεομαρτυροτόκος, προέκταση νοερῆ τοῦ Γολγοθᾶ μέ ἐμπνευστὴ καί πρότυπο τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Διὰ Σταυροῦ μαρτύρησε Ἐκεῖνος γιὰ τὴν λύτρωση τοῦ κόσμου ὅλου. Τό ἴδιο καί ἐκεῖνοι ὑπέστησαν φρικτά μαρτύρια γιὰ τὴν ἐλευθερία τῶν ὑπολοίπων συμπατριωτῶν τους. Ὅχι γιὰ ἐφήμερη δόξα, δέν ἐπένδυσαν σέ προσωπικὲς ἀπολαβές ἀλλὰ τό γενικό καλό. Ἡ ἀναγνώριση τῆς θυσίας τοὺς ἔγινε στὴν συνέχεια ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας**, τό ἀγιολογιοῦ Τῆς ἔγινε πλουσιότερο.

Ἀπὸ τὰ σημαντικότερα πρόσωπα ἀντίστασης μέχρι θανάτωσης εἶναι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε΄, ὁ πολὺ πονεμένος Πατριάρχης τοῦ Γένους μας. Ἐμπρακτα βοήθησε τὸν ἀγῶνα καί τό ἀκριβοπλήρωσε, τότε μέ μαρτυρικό θάνατο, σήμερα μέ τὴν συκοφάντησιν - ἀπὸ λίγους εὐτυχῶς - τῆς προσφορᾶς του. Γιὰ νὰ ἔρθῃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπός μας κοῦς Χριστόδουλος νὰ διαβεβαιώσει: “Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ ὑπῆρξε ὑποδειγμα Ποιμένος καί Ἐθνάρχου. Δίκαια τὸν τιμᾷ τό Ἔθνος καί ἡ Ἐκκλησία. Εἶναι Ἐθνομάρτυρας, πού τό αἷμα τοῦ πότισε τό δένδρο τῆς ἐλευθερίας”⁷. Ἀλλῇ ἐξέχουσα μορφή εἶναι ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ ἀεικίνητος διδάχος τοῦ σκλάβου ἑλληνισμοῦ,

** Ἐλπίζουμε καί εὐχόμαστε ὅπως ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία κάποτε ἀξιολογήσει καί ἄξιο ποιήσει τὴν θυσία τοῦ ἐθνοῖερο μάρτυρα Ἐπισκόπου Σάλωνων Ἡσαΐα, στὴν Χαλκωμάτα (23-4-1821). Νά πειθοῦν οἱ ἀρμόδιοι ὅτι ὁ ἀνδριάντας τοῦ στέκει στὴν κεντρικὴ πλατεία τῆς Ἀμφισσας γιὰ νὰ ὑπενθυμίζει στοὺς μὲν κατοίκους τῆς ὅτι εἶναι ἀπόγονοι Ἡρώων καί Ἀγίων, στοὺς δὲ ἐπισκέπτες τῆς ὅτι βρίσκονται στὴν καρδιά τοῦ τόπου πού ποτίσθηκε (καί) μέ αἷμα ἀρχιερατικό γιὰ νὰ εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς ὅλοι ἐλεύθεροι.

7. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδῃ, Μητροπολίτου Δημητριάδος: “Γρηγόριος ὁ Ε΄ ὁ Ἐθνάρχης τῆς ὁδύνης”. Ἐκδόσεις “Χρυσόπηγῇ” ἄ.χ. (σέλ. 72)

πού αντίλλαξε τό κήρυγμα μέ συκοφαντία, τήν ιεραποστολή μέ μαρτύριο***.

Εἶχαν ἀρχές καί ἔδωσαν γι' αὐτές τήν ἴδια τοὺς τήν ζωή. Μπορεῖ ὀρισμένοι νά δείλιαζαν πρὸς στιγμή, δέν ἀργοῦσε νά ἔρθῃ ἡ μετάνοια, τό κλάμα, ἡ μεταστροφή καί ἔφταναν στήν ὁμολογία μέχρι μαρτυρίου. Ἐμεῖς ἀρκετές φορές ζοῦμε μέ ἐνδοτισμό χάρις τῆς ἀπαίτησης κάποιων. Ξεχνᾶμε ἡ παραχαράζουμε τό παρελθόν μας, γιατί ὅμως; Ὅλα ἰσοπεδώνονται διὰ τῆς λήθης, τῆς ἀνοχῆς, τῆς διαστρέβλωσης, τῆς ὑποχώρησης, τῆς ἀπόρριψης. Λησμονήσαμε ὅτι ἔχουμε ἱερή ὑποχρέωση νά μάθουν καί οἱ ἄλλοι, νεώτεροι ἢ ἐπισκέπτες, γηγενεῖς ἢ ὄχι, ὅτι ἡ ἐλευθερία μας (καί ἐλευθερία τοὺς) βασίζεται σέ αἱματοβαμμένο παρελθόν. Φάνηκαν ὡς ἀγωνιστές τῆς ζωῆς καί τῆς ἐπίπονης ἀγιότητος. Ὁραματίζονταν καί ἔμπρακτα προετοίμαζαν ἓνα ἐλεύθερο μέλλον.

Δυστυχῶς μιά τέτοια τακτική καί δρομολογημένη ἐργασία ἔχουν καί στοὺς καιροὺς μᾶς ξένα κέντρα, πού θέλουν τήν θρησκευτική ἀποξένωση τῶν νεοελλήνων. Προσπαθοῦν νά ἐπιβάλλουν μιά νέα τάξη πραγμάτων. Μεθοδεύουν ὥστε νά ἔχουμε ξεχασμένο ἢ παραποιημένο ἱστορικοθρησκευτικό χθές καί ἐπιδιώκουν νά ἔχουμε μόνο ἓνα βιομηχανοποιημένο καί ἀπρόσωπο αὔριο.

Μέ προσχήματα ὅτι ἔχουμε καί ἄλλους στήν οἰκογένειά μας καί ὅτι αὐτή γίνεται μέρα μέ τήν ἡμέρα πολυπολιτισμική καί πολυσυλλεκτική, καλοῦμαστε νά ἀποποιηθοῦμε καί νά στερηθοῦμε τά ἥθη καί τά ἔθιμά μας, τίς γιορτές τῆς πίστεως μας καί τίς ἐπετελοὺς τοῦ τόπου μας, νά κατεβάσουμε τά σύμβολά μας ἀπὸ δημόσιους χώρους, νά προσαρμόσουμε τήν ζωή μας στήν (σεβαστὴ κατὰ τ' ἄλλα) κουλτούρα τῶν ὑπόλοιπων, γιὰ νά μὴν τοὺς προκαλοῦμε, καθὼς λένε. Ἄλλο εἶναι ὑποδοχὴ καί φιλοξενία καί ἄλλο ὑποχώρηση. Αὐτό συνιστᾷ ἀκόμα καί προδοσία. Ἐπιθυμοῦν πολλοὶ καί διάφοροι, γνωστοί-ἄγνωστοι, τήν ἀλλοτρίωση μᾶς μέχρι τὸν ἀφελλῆνισμό καί τὸν θρησκευτικό ἀποχρωματισμό. Εἶναι μεθοδευμένη ἐργασία ὑπουλη, ἥπιων τόνων καί διάρκειας, γι' αὐτό καί δέν γίνεται ἄμεσα ἀντιληπτό το σχέδιό τους.

*** Ἡ Φωκίδα ἔχει ἰδιαιτέρη τήν εὐλογία τοῦ πατρο-Κοσμᾶ. Γεννημένος μὲν στό Μέγα Δένδρο Αἰτωλίας (1714), ἔμαθε ὅμως τά πρῶτα γράμματα στήν Ἱερά Μονή τῆς Παναγίας στό Προσῆλιο. Ἐπιπλέον, κατὰ τήν δεύτερη ιεραποστολική του περιοδεία (1763-1774) πέρασε ἀπὸ τήν Ἀμφισσα καί τό Γαλαξίδι. Δίδαξε στοὺς σκλαβωμένους κατοίκους τους γιὰ Χριστό καί ἐλευθερία. Εἶχε μαρτυρικό τέλος στό Κολικόντασι τῆς Βορείου Ἠπείρου (24-8-1779).

Δέν κινδυνολογοῦμε, μόνο διαπιστώνουμε. Ὡς σωστά σκεπτόμενα ἄτομα πρέπει νά προβληματισθοῦμε καί ταυτόχρονα νά εἴμαστε σέ ἐπαγρύπνηση. Αὐτό τό νόημα ἔχουν ἄλλωστε καί οἱ ἐθνικές ἐορτές. Μακριά -βέβαια- καί ἔξω ἀπό ἰδεολογίες πατριδοκαπηλίας ἢ ἀκραίας ἐθνικοφροσύνης. Ὅπου καί ὅποτε ὑπῆρξαν αὐτά ἔβλαψαν θανάσιμα.

Σέ καιροῦς πού δέν ἀπέχουν ἄρκετά κι ἀπό τούς δικούς μας βρίσκουμε τούς Νεομάρτυρες, ὡς μοναδικές καί ἀνεπανάληπτες δωρεές στήν ὑπόθεση τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀπό τούς Τούρκους ἀγώνα τῶν προγόνων μας. Εὐλογία ἀληθινή εἶναι ἀπό τό Θεό γιά τό γένος μας, πολλές δεκάδες χρόνια μετά, νά ἔχουμε μπροστά μας τά ἡρωικά ἀναστήματα τῶν Νεομαρτύρων. Ἐκεῖνοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, μικροί καί μεγάλοι, συστήνουν τήν πατρίδα μας σάν ἐλεύθερη χώρα τοῦ παγκόσμιου στερεώματος καί σάν λαμπρό ὑπόδειγμα σκληρῶν ἀγώνων τῶν παιδιῶν της. Ὁ πατερικός λόγος ἰσχύει καί γιά ἐκείνους ὅταν λέει: "Τό διαμάντι ὅταν χτυπιέται, δέν ὑποκύπτει, δέν μαλακώνει. Τό σίδηρο ὅμως πού χτυπάει τό διαμάντι, διαλύεται. Ἔτσι καί οἱ ψυχές τῶν Ἁγίων. Βασανίζονταν τόσο πολύ καί ὅμως δέν πάθαιναν κανένα κακό, ἐνῶ διέλυαν καί τή δύναμη τῶν ἐχθρῶν πού τούς χτυποῦσαν"⁸. Ἀνυποχώρητοι στάθηκαν σοβαρό ἐμπόδιο στήν μανία τοῦ Τούρκου.

Ἦταν καί παρέμειναν ἀδούλωτοι στό φρόνημα καί εἶχαν ἕνα ὄραμα· νά δοῦν ἐλεύθερη τήν πατρίδα καί διέθεταν ἕναν σκοπό· νά μείνει ὀρθόδοξη ἡ χώρα. Μέ ἐπιμονή τό κατάφεραν. Εἶναι ζήτημα εὐθύνης τῶν μεταγενέστερων ἡ διαχείριση τῆς παρακαταθήκης πού λάβαμε καί πού εἶναι σφραγισμένη μέ πόνο καί ὀδύνη. Κάθε ὁμολογία τούς ἦταν ραντεβού μέ τό μαρτύριο καί κάθε μαρτύριο συνάντηση μέ τήν ἱστορία. Παρ' ὅλο πού ὑπῆρξαν ἀμφισβητήσεις δέν ξεθώριασε ἡ προσφορά τους, δέν χάθηκε ἡ τιμή, δέν λησμονήθηκε ἡ δωρεά τους. Τό νεομαρτυρολόγιο τοποθετήθηκε ἐπάξια δίπλα στό πανάγιο, ὄχι γιά σύγκριση, ἀλλά γιά ἰσάξια συμπλήρωσή του.

Πλήθος λοιπόν εἶναι οἱ νεομάρτυρες χωρίς νά μπορούμε νά ξεχωρίσουμε κάποιον καί γιά ὅποιοδήποτε λόγο. Τό μαρτύριο ἦταν γι' αὐτούς πανηγύρι ζωντανό, παρρησίας ἀπόδειξη ἐμπρός στόν ἀλλόθρησκο δυνάστη καί ἀφορμή ὁμολογίας ἐλληνορθόδοξης ταυτότητας. Ἐχούσια ἦταν ἡ ἐπιλογή ἀπό ἐκείνους τοῦ δρόμου αὐτοῦ, πού σάν κατάληξη εἶχε βασανιστήρια πρωτάκουστα καί ἐπώδυνα, ὅπως προεῖπαμε. Ἡ συμπεριφορά τούς ἦταν μιά νοερή συνέχιση τοῦ Κολοσ-

8. Ἰωάννης Χρυσόστομος: Ε.Π.Ε. 36,618.

σαίου τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Δέν περίμεναν καμίας φύσεως ἐξαγορά τοῦ μέχρι θανάτου ἀγώνα τους, μόνο προσδοκοῦσαν τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδας. Πότισαν μέ αἷμα τό δένδρο τῆς ἀνεξαρτησίας, ὥστε ἐμεῖς κάτω ἀπό τήν προστασία του νά ζοῦμε, νά προστατευόμαστε καί νά δημιουργοῦμε.

Πρέπει κάποτε νά γίνει ἀντιληπτό: δέν ἦταν θρησκευτικοί ἀκτιβιστές, οὔτε οἱ θερμόαιμοι πατριῶτες, οὔτε οἱ ζηλωτές χριστιανοί. Πίστευαν στόν Κύριο γι' αὐτό καί δέν χάθηκαν⁹ ἀφοῦ εἶχαν ἀγνότητα ἑλληνορθόδοξης ψυχῆς καί πού εἶπαν βροντερό καί ἔμπρακτο ὄχι στήν ψυχοσωματική βία τοῦ ἀνατολίτη.

Προσπαθήσαμε σέ λίγο χρόνο νά περιγράψουμε τοὺς Νεομάρτυρες μέ λόγια διάφορα καί φτωχά, λίγα ὅμως ἔναντί της ὀφειλῆς στά ἀναρίθμητα πρόσωπά τους.

Νεομάρτυρες: ὑπεράξιοι συνοδοιπόροι τῶν πρωτομαρτύρων καί τῶν μεγαλομαρτύρων. Οἰκειοθελῶς πορεύτηκαν¹⁰ δοξάζοντας τόν Θεό γιά τοὺς ὀνειδισμούς καί τοὺς καταδιώξεις⁹ καί τελικά νίκησαν, ἔλαβαν τόν τῆς δικαιοσύνης στέφανο. Τό σαρίκι πέταξαν, ἐκείνους τοὺς τιμᾶμε μέ ὕμνους καί γιορτές, ἰδιαίτερα στίς περιοχές ζωῆς, δράσης ἢ μαρτυρίου τους. Εὐλογία γιά ἐμᾶς σήμερα εἶναι ἡ στάση ζωῆς πού κράτησαν ἐκεῖνοι τότε μέ τήν θυσία τους καί ἀφορμή γιά ἐπανάληψη, ἂν καί ὅποτε χρειαστεῖ. Ἡ πρόκληση τῆς γενναιότητάς τους ὑπάρχει, ἐλπίζουμε νά μὴν ὑπάρξει καί πρόσκληση ἀπό τά γεγονότα. Διπλή γιορτή θά μᾶς θυμίσει σέ λίγες ἡμέρες τό ἡμερολόγιο. Θά χτυπήσει ἡ καμπάνα γιά νά τιμηθοῦν δεόντως πρόσωπα (Παναγία, Νεομάρτυρες, Ἡρώες) καί νά ἀφυπνισθοῦν συνειδήσεις. Γιά τά πρότυπα μιλήσαμε ἤδη· πλέον νά τά δοῦμε, νά τά μάθουμε, νά τά μιμηθοῦμε.

9. Ἰωάν. γ, 16.

10. Α' Πέτρ. δ, 16.

ΑΠΟΡΙΑ ΦΩΚΕΩΝ -ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ- ΠΡΟΜΑΧΩΝ.

Κάθε Σάββατο τοῦ Λαζάρου ἡ ΕΛΛΑΔΑ , μ' ὀλοζώντανη τὴν πα-
ρουσία της, Τιμάει τοὺς Προμάχους τῆς ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ ΤΗΣ, ἐκεῖ
στὴν Ἱερὴ Γῆ τοῦ Μεσολογγίου....

Ἀναλλογίζεται τοὺς αἵματηροὺς καὶ πολυχρόνιους Ἀγῶνες γιὰ τὴ
Λευτεριά Της στοὺς προμαχῶνες τῆς Ἱερᾶς μας πόλης ,ἀναθυμᾶται
κι εὐλογαίνει τὴν ἥρωική ἔξοδο τῶν ἡρωικῶν ὑπερασπιστῶν της...

Ἀπλὸς Λαὸς κι Ἀρχοντες, ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλληνική γῆ , μὰ καὶ ξένοι,
προσκυνητὲς εἶναι αὐτὴ τὴ μέρα στὰ ἁγιασμένα χώματα τῆς Μεσο-
λογγίτικης γῆς...

Μνημεις Ἱερές ἀναβιώνουν καὶ γίνεται Διδαχὴ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς
κατὰ καιροὺς ἀγωνιστὲς καὶ πεσόντες γιὰ τὴ Λευτεριά τῆς Πατρίδας,
ἀναθέρμανσης τοῦ χρέους γιὰ τὴν ὑπεράσπιση καὶ θυσία γιὰ τὰ δί-
καιά του Λαοῦ της...

Ξαναδίδεται ἡ ὑπόσχεση, ὅτι οἱ ἐπίγονοί τους, τὰ παιδιά τους θὰ
γίνουν πολὺ καλύτερό τους...

Εἶναι τό «Σάββατο τοῦ Λαζάρου τοῦ 1826», ἡ Ἱερὴ Ἡμέρα, πού
οἱ Ψυχές, τὰ Πνεύματα τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1821 καὶ ιδιαίτερά των
ἥρωικά πεσόντων στὸν Προμαχῶνα τῆς Ἑλληνικῆς Λευτεριάς, στὴ
Μεσολογγίτικη γῆ, ξαναζωντανεμένα παρακολουθοῦν μὲ ἀγαλίαση,
ὅσα συμβαίνουν πάνω καὶ δίπλα στὰ Ἱερά τους μνήματα...

Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ Ἱερά μας προγονικά πνεύματα, εἶναι κι
ἐκεῖνα των στό Μεσολόγγι πεσόντων δώδεκα ἀγωνιστῶν ἀπὸ τὴ Δω-
ρίδα, πού τὰ ὀνόματά τους διέσωσε ἡ Ἱστορική Μνήμη, ὅπως καὶ
τριάντα ἀκόμη ἀγωνιστῶν ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Παρνασσίδα καὶ συνο-
λικά σαράντα δύο Φωκῶν ἀγωνιστῶν θαμένων στ' ἁγιασμένα τοῦ
Μεσολογγίου χώματα... Γνωστὸ εἶναι καὶ ἱστορικά, γραπτὰ βεβαι-
ωμένο, ὅτι οἱ ἐπαρχίες Δωρίδας καὶ Παρνασσίδας, ὑπαραμύνθηκαν
κι αὐτές τῆς Ἐπάλξεως τοῦ Μεσολογγίου, μὲ ὀργανωμένο στρατό-
πεδο ἀνεφοδιασμοῦ [Μοναστηριοῦ Βαρνάκοβας], ἀποστολές ἐφο-
δίων, ἀπὸ τό κέντρο τῶν Τριζονίων, εἰσόδους στό ἀποκλεισμένο Με-
σολόγγι πολεμικῶν σωμάτων, συμμετοχὴ κατὰ τὴν ἥρωική Ἑξοδο...

Γεννιέται ὁμως ἡ ἀπορία, τό ἐρώτημα:

Θυμούνται και τιμούν, όπως πρέπει, οί τοπικές, αυτόδιοικητικές διοικητικές αρχές της Φωκίδας-Δωρίδας και Παρνασσίδας- τους «δικούς τους» νεκρούς ήρωες της μοναδικής σέ μεγαλείο και θυσίες άμυνας του Έλληνικού Προμαχώνα του Μεσολογγιού και της φοβερός Έξόδου τους αγωνιστές; Μέ ποιό τρόπο;

Συμμετέχουν επίσημα στό Πανελλήνιο Προσχύνημα της Έξόδου; Ανάβουν κεριά στό έτήσιο μνημόσυνό τους; Καταθέτουν δαφνοστέφανα στόν Τύμβο των πεσόντων, πού έχει ύψωθεί μέ τά ιερά όστά και των δικών τους -Φωκέων- αγωνιστών;

Στέλνουν τμήματα της νεολέας τους, ν' αναβαπτιστούν στην προγονική άρετή; Ύπενθυμίζουν στους συνδημότες τους, τή συμμετοχή των ήρωικών τους προγόνων στό Μεγάλο Άγώνα για τή Λευτεριά, πού γινόταν στό ήρωικό Μεσολόγγι, στά χρόνια του 21;

Δέν είναι γνωστό και βεβαιωμένο κάτι από τά έδω άναφερόμενα...

Τό χρέος όμως των Ταγών Δωρίδας και Παρνασσίδας επιβάλλει, όχι μόνο τήν ούσιαστική συμμετοχή αυτών των δύο έπαρχιών στους έτήσιους έορτασμούς των άγώνων του Μεσολογγιού, περιόδων 1821-1826 και της ήρωικής Έξόδου, κατά τό Σάββατο του Λαζάρου του 1826, αλλά και της άνέγερσης κατάλληλου μνημείου, μέ ιστορικό επίγραμμα, στόν «Κήπο Ηρώων Μεσολογγίου»...

Όχι μόνο το δικαιούται ή έκατοντάδα των Φωκέων υπερασπιστών του Μεσολογγιού, πού είναι θαμμένοι στά ιερά του χώματα, αλλά τό επιβάλλει και τό πρόσ αυτούς Ήθικό Χρέος των σημερινών απογόνων τους...

Τά παιδιά τους επισκέπτονται τους ιερούς χώρους του Μεσολογγιού...

Τί νά τους λένε, άραγε, κατά τήν επιστροφή, μέ τίς διηγήσεις τους;

ΓΙΑΝΝΟΣ ΖΩΡΙΑΝΟΣ

ΓΝΩΣΤΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ 1821 ΑΠΟ ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΩΡΙΔΟΣ.

1. Ἀρμάγος Δημήτριος - Παλιοκάτουνο.
2. Γαιτάνος {Βακρινός} Κωνσταντίνος - Ἀρτοτίνα.
3. Καμπερόπουλος Ἀγγελῆς - Πενταγιού.
4. Κολοβός {Σαπλαούρας} Ἡλίας - Καρυά.
5. Κοτροτζος - Παλαιοξάρι.
6. Λιακόπουλος Παναγιώτης - Ξυλογαϊδάρα.
7. Λιαρογεωργόπουλος Ἀντώνιος - Ἀρτοτίνα.
8. Μπαλῆς {Κούτελος} Κώστας - Ἀρτοτίνα.
9. Μπομπότας Ἀνδρέας ἢ Ἀναγνώστης - Ἀρτοτίνα.
10. Ράικος Ἰωάννης τοῦ Δ. - Ἀρτοτίνα.
11. Σκουρόπουλος Αὐγέρης - Κριάτσι [Ἐπαλουκῶθη εἰς Μεσολόγγι].
12. Στράτος - Παλιοκάτουνο.

2. ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ.

1. Ἀγγελῆς Γεώργιος - Τοπόλια.
2. Ἀναστασίου Μῆτρος - Ἀγόριανη.
3. Αὐγερόπουλος Νικόλαος - Καστέλι.
4. Βαγενόπουλος Δημήτριος - Σάλωνα.
5. Βαρνάβας Γεώργιος - Ἀγιαθυμιά.
6. Γιαννάκη Αὐγερινός - Χρυσό.
7. Δρόσος.... - Σάλωνα.
8. Εὐσταθίου Δημήτριος - Τοπόλια.
9. Θεοχάρης Λουκᾶς - Στρώμη.
10. Καρνάφτης Π. - Σάλωνα.
11. Κόκκινος - Σάλωνα.
12. Κοντορρήγας ἢ Παπακοντορρήγας Νικόλαος - Σάλωνα.
13. Κουλαδοῦρος Λουκᾶς - Αἰγιώργης.
14. Κουτσοσταθόπουλος Φώτης - Σάλωνα.
15. Κρίνας Παναγιώτης - Σάλωνα.
16. Λεονάρδος Νικόλαος - Δεσφίνα.
17. Μπαϊδάνης Κώστας - Σεργούνι Σαλώνων.
18. Μποζίκης Γεώργιος - Σάλωνα.
19. Ντορμαῖος Ἀθανάσιος - Χλωμό.
20. Ντορμαῖος Γιαννάκης - Χλωμό.
21. Παναγιώτου Γεώργιος - Δεσφίνα.

22. Περιφάνης Θεόδωρος - Σάλωνα.
23. Περιφάνης Τριαντάφυλλος - Σάλωνα.
24. Πλουμπάκης Κών/νός - Σερνικάκι.
25. Πολίτης Κων/νος - Καστριώτισσα.
26. Πολυζώης Α. - Τοπόλια.
27. Σάθας Γ Ιάννης - Γ ἀλαξίδι.
28. Σκορτιᾶς - Χλωμός.
29. Τζόκας ἢ Τζ'ικας.... - Καστέλι.
30. Χατζιχαραλάμπης Νικόλαος - Γαλαξίδι.

ΣΥΝΟΛΑ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ.

ΑΠΟ ΔΩΡΙΔΑ: 12 ΓΝΩΣΤΟΙ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ.

ΑΠΟ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΑ: 30 ΓΝΩΣΤΟΙ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ.

ΑΠΟ ΝΟΜΟ ΦΩΚΙΔΟΣ ΓΝΩΣΤΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ 1821

ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΑΡΙΘΜΟΣ- ΣΑΡΑΝΤΑ ΔΥΟ (42).

ΙΕΡΟ ΧΡΕΟΣ ΦΩΚΕΩΝ:

1. Η ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.
2. Η ΕΠΙΣΙΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΝΗΜΗΣ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ-ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

ΟΙ ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

Ἑλένη (Λέλα) Γ. Μπακολουκά

Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο τεῦχος

ERIK HANSEN: Ἀναμνήσεις ἀπό τοὺς Δελφούς

Τό παλιό Καστρί εἶναι ἴσως σήμερα τό πιό γνωστό ἑλληνικό πα-
ραδοσιακό χωριό. Πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφή τοῦ φτιάξαμε τὴν κά-
τοψή του μέ ὅλα τα σπίτια του καὶ τοὺς κήπους τους. Μαζί μέ τοὺς
κατοίκους τους, ἐμφανίζονται μέσα στίς εἰκόνες καὶ τίς διηγήσεις
τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν πολυάριθμων καλλιτεχνῶν πού περνοῦσαν
ἀπὸ ἐκεῖ, προσελκυσμένοι ἀπὸ τὴν μεγαλειώδη ἱστορία τοῦ τόπου.
Ἀλλὰ τό χωριό γκρεμίστηκε παρὰ τὴν ἀντίσταση τῶν κατοίκων καὶ
ξαναχτίστηκε σέ κάποια ἀπόσταση, στό χῶρο ὅπου βρίσκεται σήμε-
ρα, μέ τό ἀρχαῖο ὄνομα τῶν Δελφῶν. Ὡστόσο ὅ,τι μπορούσε νά με-
τακινηθεῖ συνόδευσε τό χωριό: τὰ μεγάλα βαρέλια τοῦ κρασιοῦ ἢ
τῶν ἐλίων, οἱ πόρτες μέ τό πέτρινο σκαλισμένο ἀνώφλι τους, τὰ πα-
ράθυρα, τὰ μπαλκόνια καὶ ἔτσι τὰ καινούργια σπίτια δέν ἦταν κα-
θόλου διαφορετικά ἀπὸ αὐτά πού εἶχε ἀφήσει κανεῖς, ὅπως ἀκριβῶς
καὶ ὁ τρόπος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἐκτός ἀπὸ τὴν δυνατότητα νά
ἐργαστοῦν στίς ἀνασκαφές, συνέχιζαν νά καλλιεργοῦν τὴ γῆ, ὅπως
τό εἶχαν κάνει κατὰ τὴ διάρκεια αἰώνων, καὶ ὅπως εἶχαμε ἀκόμη τὴν
τύχη νά τοὺς βλέπουμε καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι.

Τό σιτάρι καλλιεργοῦσαν στίς πεζοῦλες κάτω ἀπὸ τό Μουσεῖο ἢ
στό ὀροπέδιο τοῦ Παρνασσοῦ, ὅπου οἱ Δελφιώτες εἶχαν τίς θερινές
κατοικίες τους, τὰ Καλάνια, καὶ θερρίζονταν μέ τό δρεπάνι. Ὅταν
ἐρχόταν ἡ ὥρα ὁ Νίκος Καϊλόγιαννος ἔφερνε ἀπὸ τόν Παρνασσό τὰ
ἄλογά του καὶ ὁ σπόρος πατιόταν πάνω στά πλακόστρωτα ἀλώνια,
πού ὑπάρχουν πάντα πάνω ἀπὸ τό νεκροταφεῖο. Βλέπει κανεῖς ἀκό-
μα τὴν τρύπα γιὰ τόν πάσσαλο, στόν ὁποῖον ἔδεναν τὰ ἄλογα, καὶ
τὴν μεγάλη πέτρα πού εἶχε σκαφεῖ γιὰ νά συλλέξει τόν καρπό. Τό
ψωμί ψηνόταν μέσα στό φουῖρνο, πού βρισκόταν μέσα στὴν αὐλὴ κά-
θε σπιτιοῦ καὶ πού ἀναβε κάθε δεκαπέντε μέρες. Δέν θά ξεχάσουμε
ποτέ τὴ νόστιμη γεύση αὐτῶν τῶν «μαύρων» ψωμιῶν πού εἶχαν τό

σχῆμα καρβελιοῦ καί πού ἔκοβαν κρατώντας τά πάνω στό στήθος.

Τά ἀμπέλια βρίσκονταν πιό μακριά, πάνω στίς πλαγιές τῆς κοιλάδας πρὸς τὴν Ἀράχοβα. Τά μεγάλα ροζέ σταφύλια ἔδιναν ἐξαιρετικό κοκκινέλι μέ τὴν προσθήκη ρετσίνας. Ἡ παρασκευὴ τοῦ ἦταν μιὰ σοβαρὴ ὑπόθεση πού συνοδευόταν ἀπὸ προσευχές, ἀπὸ νηστεία, ἀπὸ ἀγνότητα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προετοιμασίας του. Οἱ Δελφῖωτες ἦταν ὑπερήφανοι γιὰ τὸ κρασί τους πού δέν εἶχε ἀνάγκη, ὅπως στίς ταβέρνες τῆς πόλης, ἀπὸ προσθήκη φαρμάκων γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίσουν νὰ χαλάσει. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὰ μνημεῖα δέν εἶχαν περιφραχθεῖ καί οἱ χωρικοὶ πού κατοικοῦσαν ψηλά στό χωριὸ ἔπαιρναν συχνά, γυρίζοντας ἀπὸ τ' ἀμπέλια, τὸ συντομότερο δρόμο ἀνεβαίνοντας τὴν Ἱερὰ Ὀδὸ γιὰ νὰ φθάσουν στά σπίτια τους. Τὰ μνημεῖα ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς. Στό φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἄκουγε κανεὶς συχνά μιὰ ὁμάδα ἀπὸ νέους ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ νὰ ἀνεβαίνουν στό θέατρο τραγουδώντας, ὁ κουρέας Γιώργος μέ τὴν κιθάρα του, ὁ μανάβης πού εἶχε πάντα ἓνα τριαντάφυλλο πίσω ἀπὸ τὸ αὐτί (σ.σ. Γιώργος Βαρζακάνος ἢ Ἀνώτερος) καί πολλοὺς ἄλλους καί τὰ τραγούδια τῆς ἐποχῆς ἀντηχοῦσαν ἀνάμεσα στίς Φαιδριάδες.

Μέσα στό σπίτι ὁ γαῖδαρος ἦταν ἐγκατεστημένος δίπλα στά βαρέλια στὸν κάτω ὄροφο, πού εἶχε σκαφετῆ μέσα στὴν πλαγιά. Στὴ συνοικία τῶν σπιτιῶν πού βρίσκονταν στὴν ἀνάντη πλευρὰ τοῦ δρόμου ἔμπαινε κανεὶς ἀπ'εὐθείας μέσα στὸν ἀχυρώνα, ἐνῶ ἀνέβαινε στό ἐπίπεδό της κατοικίας στὸν πάνω ὄροφο μέ μιὰ σκάλα πού ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴν αὐλὴ, ὅπου βρισκόταν κανεὶς σάν νὰ ἦταν κάτω ἀπὸ μιὰ ὀροφὴ ἀπὸ σταφύλια καί περιτριγυριζόταν ἀπὸ μιὰ ἀφθονία λουλουδιῶν φυτεμένα μέσα σὲ τενεκέδες. Ἐνα κέλυφος αὐγοῦ μπηγμένο πάνω σὲ ἓνα μπαστούνι ἔπρεπε νὰ τὰ προστατεύει ἀπὸ τὸ «κακὸ μάτι». Ἀντίθετα στά σπίτια στὴν κατάντη πλευρὰ τοῦ δρόμου ἔμπαινε κανεὶς κατ'εὐθείαν στὴν κατοικία στὸν ἐπάνω ὄροφο καί ἔφθανε στὸν ἀχυρώνα κατεβαίνοντας μέσα στὴν αὐλὴ. Στά περισσότερα σπίτια ὑπῆρχαν ἓνα ἢ καί μερικά πρόβατα ἢ κατσίκες. Τὸ πρῶι ὁ τσοπάνης τοῦ χωριοῦ τὰ μάζευε γιὰ νὰ τὰ πάει νὰ βοσκήσουν πάνω στίς πλαγιές ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐκεῖ ὅπου περνοῦσε τὸ κοπάδι μέσα σὲ ἓνα σύννεφο σκόνης ἀναδιδόταν μιὰ ζαλιστικὴ μυρωδιά, πού κατέλγε κανεὶς μέ τὸ νὰ τὴν ἐκτιμήσει. Σήμερα ἄλλα κοπάδια διασχίζουν τίς ἴδιες πλαγιές, ἀλλὰ σκορπίζουν τώρα ὀσμές ἀπὸ λάδι μαυρίσματος στὸν ἥλιο, ἀπὸ κρέμες καί ἀπὸ ἀρώματα.

Τὰ πρόβατα ἔδιναν μαλλί καί ἐργασία γιὰ τὰ γυναικεῖα χέρια,

πού δέν ξεκουράζονταν ποτέ. Ἀφοῦ τέλειωναν οἱ δουλειές στά χωράφια ἢ μέσα στό σπίτι, ἐργαζόταν ἡ γυναίκα στό ἀδράχτι. Καθισμένη μπροστά στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, περπατώντας ἢ πάνω στό γαῖδαρο, ἡ γυναίκα τό ἔκανε νά γυρίζει. Ἡ παλιά μας φίλη Κοῦλα μας διηγόταν ὅτι εἶχε κλώσει 70 κιλά μαλλί μέσα σέ ἓνα χρόνο. Ὅταν τέλειωνε ἡ συγκομιδὴ τοῦ σιταριοῦ, ἄπλωναν τὴν ἄλυσίδα πάνω στήν πλατεία μπροστά στήν ἐκκλησία, καί ἡ ἐργασία ἀνέβαινε μέσα στό σπίτι. Ἐργάζονταν πάνω στήν προίκα τῶν νέων κοριτσιῶν: χαλιά, κλινოსκεπάσματα, κεντημένα τραπεζομάντηλα, ἀσπρόρουχα καί ροῦχα μέ χρώματα καί ἐξαίσια σχέδια. Ἐάν μιὰ κοπέλα δέν κατάρφερνε νά παντρευτεῖ, ὅλα αὐτά ἔμεναν γιὰ πάντα κρυμμένα. Στά χρόνια, γιὰ τὰ ὁποῖα μιᾶμε ἐδῶ, πολλοί ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς βγῆκαν ἀπὸ τὰ μπαῦλα καί τὰ ντουλάπια καί ἀντηλλάγησαν μέ φθινὴ πορσελάνη, σκορπισμένα μέσα στά καταστήματα μέ τὰ σουβενίρ, στερημένα ἀπὸ τὸ νόημά τους. Οἱ νέες δέν καταλάβαιναν τὴν ἀξία αὐτῶν τῶν πραγμάτων, στά ὁποῖα οἱ μητέρες τοὺς εἶχαν ὑφάνει τὰ ὄνειρά τους, τίς χαρές τους, τίς λύπες τους.

Τὸ βοήθημα τὸ πιὸ σημαντικό ἦταν καί εἶναι πάντα ἡ ἐλιά, τὸ μόνο πού μποροῦσε νά κάνει κάποιον νά κερδίσει χρήματα. Τὰ γκριζοπράσινα ἀσημὶ δένδρα, πού καλύπτουν τίς πλαγιές μέχρι τὴν κοίτη τοῦ Πλειστοῦ, ἀναμειγνύονται μέ αὐτὰ τῆς Ἀράχοβας ψηλὰ στήν κοιλάδα καί μέ αὐτὰ τοῦ Χρισσοῦ χαμηλὰ, μέχρι τὴν Ἰτέα καί τὴν Ἀμφισσα, ἀποτελώντας, ὅπως λένε, τὸ πιὸ μεγάλο δάσος ἐλιῶν στὸν κόσμο. Ἡ ἐλιά εἶναι ὁ πλοῦτος τῶν Δελφιωτῶν, πού περνάει ἀπὸ τὴ μιὰ οἰκογένεια στήν ἄλλη μέ γάμο ἢ μέ κληρονομιά, πάντα κατανεμμένη ἢ συγκεντρωμένη σέ μεγάλους ἢ μικροὺς κλήρους, συχνά διασκορπισμένους σέ μεγάλες ἀποστάσεις. Δέν ὑπάρχουν περιφράξεις, καθένας γνωρίζει τὰ δένδρα του καί δέν βάζει κανεὶς χέρι στά δένδρα τῶν ἄλλων. Στίς πλαγιές εἶναι φυτεμένα πάνω σε πεζοῦλες πού κάθε μιὰ περιβάλλεται ἀπὸ ἓνα χαμηλὸ ἀνάχωμα (σ.σ.τράφι) γιὰ νά συγκρατεῖ τὸ νερό. Ἡ ἐλιά δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τεχνητὸ πότισμα, λένε, ἀλλὰ στοὺς Δελφούς ποτίζουν μέ τὸ νερό πού κατεβαίνει ἀφθονο ἀπὸ τὸν Παρνασσό. Κατανέμεται ἀπὸ ἓνα δίκτυο μικρῶν αὐλακιῶν, χάρις στά ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆτες πλημμυρίζουν τὰ πεζούλια τοὺς περιοδικά, σύμφωνα μέ μιὰ σειρά πού καθορίζεται ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τοῦ χωριοῦ. Ὄλποτε τὰ κουδούνια τῶν γαϊδάρων ἀνήγγειλαν πάντοτε τοὺς ἀνθρώπους πού κινοῦνταν ἐκεῖ κάτω. Ἀκόμη καί τὴ νύχτα μποροῦσε νά παρατηρήσει κανεὶς τὸ φῶς ἀπὸ τίς λάμπες, πού ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στίς ἐλιές. Τὸ καλοκαίρι, ξεκινοῦσαν γύρω

στίς 3-4 ἡ ὥρα τό πρωί γιά νά ἀποφύγουν τή ζέστη. Ὅταν οἱ τουρίστες πού ξυπνοῦσαν ἀργά, ἔβλεπαν τούς ἀνδρες καθισμένους στίς ταράτσες τῶν καφενείων, δέν σκέφτονταν ὅτι εἶχαν πραγματοποιήσει τήν ἐργασία τῆς ἡμέρας καί ἴσως θά ἔκαναν μιὰ ἄλλη στό σπίτι τούς τό ἀπόγευμα. Τό φθινόπωρο, ἔπρεπε νά ἀφαιρέσουν καί νά κάψουν τά χορτάρια κάτω ἀπό τά δένδρα γιά νά διευκολύνουν τό μάζεμα τῶν ἐλιῶν, πού ἔριχναν κάτω μέ βέργες. Τότε ἔβλεπε κανεῖς, μέσα στή διαυγῆ ἀτμόσφαιρα τοῦ φθινοπώρου, λεπτές στῆλες καπνοῦ νά ὑψώνονται μέσα στήν κοιλάδα.

Οἱ ἐλιές ἦταν τό κεφάλαιο τῶν Δελφιωτῶν. Ἑπτακόσια δένδρα θεωροῦνταν ὡς μέγας πλοῦτος. Ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς προίικας τῶν γυναικῶν. Μιὰ μεγάλη προίικα μποροῦσε νά περιλαμβάνει διακόσιες ἐλιές, διακόσια πρόβατα, διακόσιες λίρες, ἓνα σπίτι καί τήν κοπέλα ἐπὶ πλέον, ὅπως ἔλεγαν. Τώρα ἔχουν φτιάξει δρόμους πού κατεβαίνουν στήν κοιλάδα. Ἡ μπουλντόζα ἔχει κόψει τά παλιά μονοπάτια, ἔχει ἀνατρέψει τούς τοίχους τῶν πεζουλιῶν, ἔχει ρίξει μπάζα πάνω στίς ἐλιές πού βρίσκονται ἀπό κάτω καί στά μέρη, στά ὁποῖα δέν μπορεῖ νά φτάσει κανεῖς μέ αὐτοκίνητο, δέν συλλέγουν τήν σοδεῖα καί οἱ καρποὶ πέφτουν μέσα στά ξερά χόρτα πού κυριεύουν τό ἔδαφος.

Ἡ ἐλιά εἶναι ἓνα δένδρο καλλιέργειας. Ἐάν χάσει τήν ἐπαφή μέ τόν ἀνθρωπο, γυρίζει στήν ἄγρια κατάσταση. «Φυτεύουμε τίς ἐλιές γιά τά ἐγγόνια μας, τό ἀμπέλι γιά ἐμᾶς τούς ἴδιους», ἔλεγαν παλιά. Αὐτή ἡ σοφή προοπτική ἔχει χαθεῖ. Οἱ κληρονόμοι τῶν παλιῶν Καστριωτῶν εἶναι ἔμποροι ἢ ἰδιοκτῆτες ξενοδοχείων. Δέν ἔχουν πιά τίς γνώσεις τῶν προγόνων τους καί νοικιάζουν ξένα ἐργατικά χέρια.

Οἱ Δελφοὶ εἶναι, ὅπως τό ἔχουμε πεί, πλούσιοι σέ νερά, τῶν ὁποίων ἐκτιμᾷ κανεῖς τή γεύση καί τίς ἀρετές γιά τήν υἰεῖα. Οἱ πηγές Κασταλία καί Κασσοτίς εἶναι πολὺ γνωστές ἀπὸ τή λογοτεχνία. Κάτω ἀπὸ τό ναὸ ἀνέβλυζε ἡ πηγὴ τῶν Μουσῶν πού ἀτένιζαν μέ θαυμασμό ὁ Πλούταρχος καί οἱ φίλοι του, καθισμένοι στά σκαλοπάτια τοῦ ναοῦ καί συζητώντας γιά τίς θεῖες ιδιότητές της. Σέ μιᾷ ὥρᾳ μέ τά πόδια ἀνατολικά του Ἱεροῦ, ἡ πιὸ μεγάλη πηγὴ, τό Κεφαλόβруσο, κατεβαίνει ἀπὸ τόν Παρνασσό, ἅπ' ὅπου ἓνας ἐπιβλητικὸς ἀγωγὸς σεβαστῆς ἡλικίας φέρνει τό νερό ἀπὸ μεγάλο ὑψόμετρο πάνω ἀπὸ τήν πλαγιά, δίνοντάς του τήν ἱκανοποιητικὴ δύναμη νά γυρίζει μιὰ σειρὰ ἀπὸ μύλους, πού κλιμακώνονται πρὸς τό βάθος τῆς κοιλάδας. Στὴ δεκαετία τοῦ 1950 λειτουργοῦσαν ἀκόμα. Τά μονοπάτια πού κατέβαιναν ἐκεῖ στριφογυρίζοντας ἀνάμεσα στίς ἐλαι-

οφυτείες, έβλεπαν μιιά αδιάκοπη κυκλοφορία ύποζυγίων πού κατέβαιναν ή ανέβαιναν καί ό ήχος τών κουδουνιών άντηχοΰσε ανάμεσα στίς έλιές. Οί πιό πολυσύχναστοι ήταν οί μύλοι τών δημητριακών. Σ'αυτούς έφερναν σιτάρι σέ μεγάλα σακκιά, ένα σέ κάθε πλευρά του ζώου, συχνά από αυτά τά χαρακτηριστικά σακκιά τών Δελφών, ύφασμένα σέ ζωηρά χρώματα, άσπρο-πράσινο-κόκκινο, πού πάντοτε πήγαιναν κατά ζευγάρια. Καί, μετά τό άλεσμα καί λίγο συζήτηση μέ τούς άλλους πελάτες, ανέβαιναν πάλι μέ τά σακκιά τώρα γεμάτα άλεύρι. Σέ άλλο μύλο έπλεναν τά στρωσίδια καί τίς κουβέρτες, πού στροβιλίζονταν μέσα σέ ένα μεγάλο ξύλινο κώνο από τό νερό πού περνούσε άπ'αυτόν μέ δύναμη. Μετά, έβλεπε κανείς αυτά τά πολύχρωμα ύφάσματα κρεμασμένα νά στεγνώνουν ανάμεσα στίς έλιές. Ύπήρχε επίσης ένας μύλος μέ γναθομηχανή (σ.σ.μαντάμι), όπου χτυπούσαν τά κοπάνια γιά τήν κάπα του βοσκοΰ, τό σπίτι του γιά νά τό πούμε έτσι, όπου μπορούσε νά κοιμηθεί, καλά προστατευμένος από όλους τους καιρούς. Τέλος ύπήρχε ένα λιωτρίβι, αλλά αυτήν τήν εποχή ήταν εγκαταλελειμμένο καί τό κτίσμα πεσμένο σέ έρείπια πάνω στά ύπολείμματα του μηχανισμού του. Ή έπεξεργασία τών έλιών γίνονταν τότε σ'ένα μύλο μέ κινητήρα μέσα σέ ένα σπίτι του χωριού, άπέναντι από τό ξενοδοχείο Απόλλων. Αλλά άργότερα έκτοπίστηκε καί από εκεί : ή πελατεία του ξενοδοχείου δέν έκτιμοΰσε τήν όσμή του λαδιού σ'αυτήν τή μορφή του.

Τό 1956 έκανα μέ τόν J.O.Spreckelsen τά σχεδιαγράμματα αυτού του έντυπωσιακού συνόλου, τό όποίο αποτελοΰσαν έπτά μύλοι, πού τό ίδιο ρεΰμα νερού γύριζε, μεταφερόμενο από τόν ένα στόν άλλον μέ κρεμαστούς ξύλινους άγωγούς γιά νά πέσει στή συνέχεια μέσα σέ μεγάλους σωλήνες δεμένους μέ στεφάνια, όπως τά βαρέλια, άπ' όπου το νερό έπεφτε μέ πολύ δύναμη πάνω στόν τροχό του μύλου(σ.σ.φτερωτή) από κάτω. Στο τέλος τής διαδρομής τό νερό μπορούσε ακόμη νά χρησιμεύσει στό πότισμα τών έλιών. Τά σχεδιαγράμματα πού δημοσιεύουμε έδω, πρός τιμήν του J.O.Spreckelsen, είναι ίσως, μέσα σέ όλη τήν άτέλειά τους, ή μόνη τεκμηρίωση πού ύπάρχει γιά αυτήν τήν εύφυή εγκατάσταση, πού είχε ύπάρξει φτιαγμένη καί ξαναφτιαγμένη κατά τή διάρκεια αιώνων.

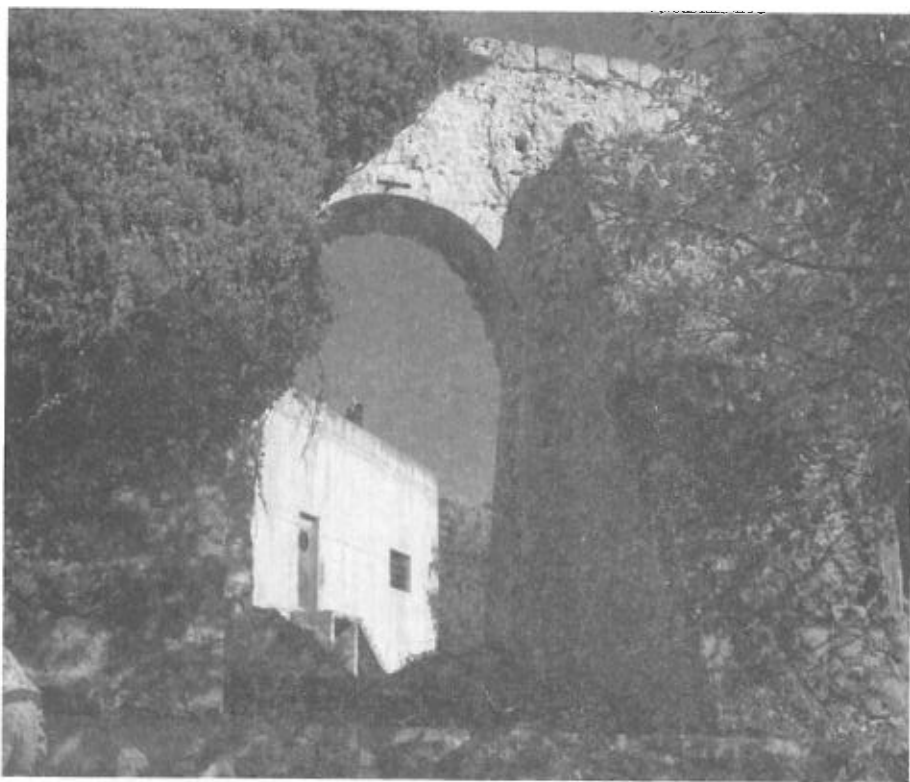
Ξαναγύρισα εκεί, πρίν από μερικά χρόνια, γιά νά ξαναδω τό μέρος. Όλα είχαν καλυφθεί από βλάστηση, ό χτιστός άγωγός ύπήρχε ακόμη, αλλά τό νερό πού ξέφευγε από τίς πλευρές του καί εύνοούσε τήν παρουσία μιιάς άφθονης κάλυψης από βλάστηση, συγκεντρωνόταν τώρα μέσα σέ μιιά τσιμεντένια δεξαμενή, άπ'όπου άντλοΰνταν

για να τροφοδοτήσει τα έξηντα ξενοδοχεία του χωριού. Άλλα ή πορεία του νερού που κατεβαίνει μέσα στις ελαιοφυτείες διαγραφόταν ακόμη σαν μία ανοιχτή πράσινη ζώνη από καρυδιές, πλατάνια, μουριές, που έπωφελούνταν πάντοτε από την υγρασία του ύπεδάφους. Ο ήχος των κουδουνιών των ζώων είχε σταματήσει. Έβλεπε κανείς εκεί μόνον μία γριά γυναίκα ηλικίας 86 ετών, με γυμνά πόδια μέσα στα μεγάλα παπούτσια της να μαζεύει χόρτα δίπλα στα έρείπια του μύλου. Δεν είχε προίκα για να παντρευτεί και τώρα έμενε σέ μία ανιψιά της στην Ίτέα, αλλά έρχόταν πάντα εδώ, όπου βρισκόταν σπίτι της, για να ασχοληθεί με τα χωράφια δίπλα στο σπίτι, στο όποιο είχε μεγαλώσει. Ήταν ή Ευθυμία. Τή θυμόμουνα καλά.

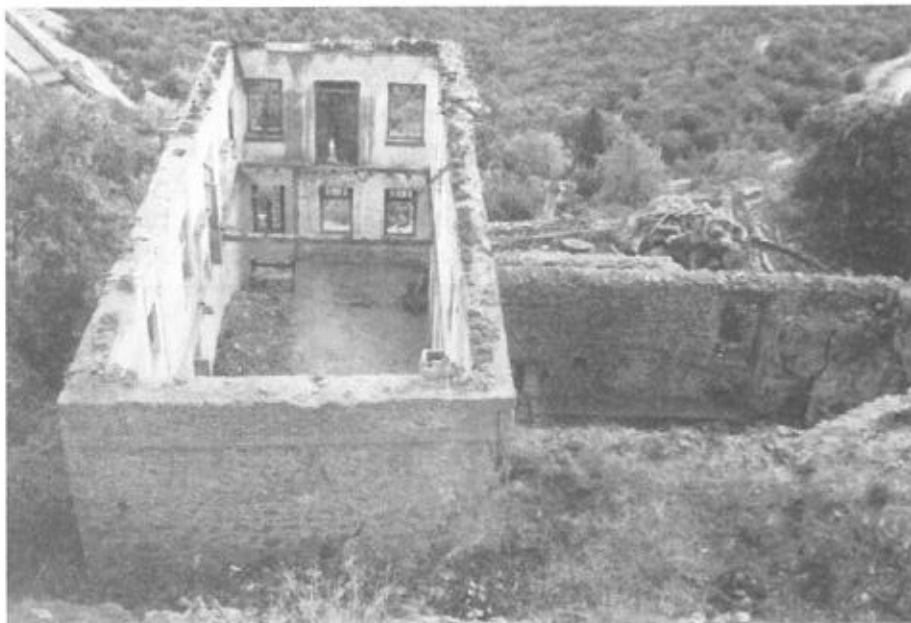
Οί αρχαιολόγοι του 1890 δεν ενδιαφέρονταν για τή γεωργία. Αναζητούσαν τό Μαντείο. Οί μυλόπετρες των παλιών σπιτιών που κατεδαφίζονταν έναποτέθηκαν σέ σωρούς. Αυτό άποτελεί τώρα τή μόνη μαρτυρία για τήν γεωργία του παλιού χωριού Καστρί. Τίς παρουσιάζουμε για όποιον θά επιθυμούσε να τίς δει.

(Μετάφραση Δέσποινα Σκορδά)

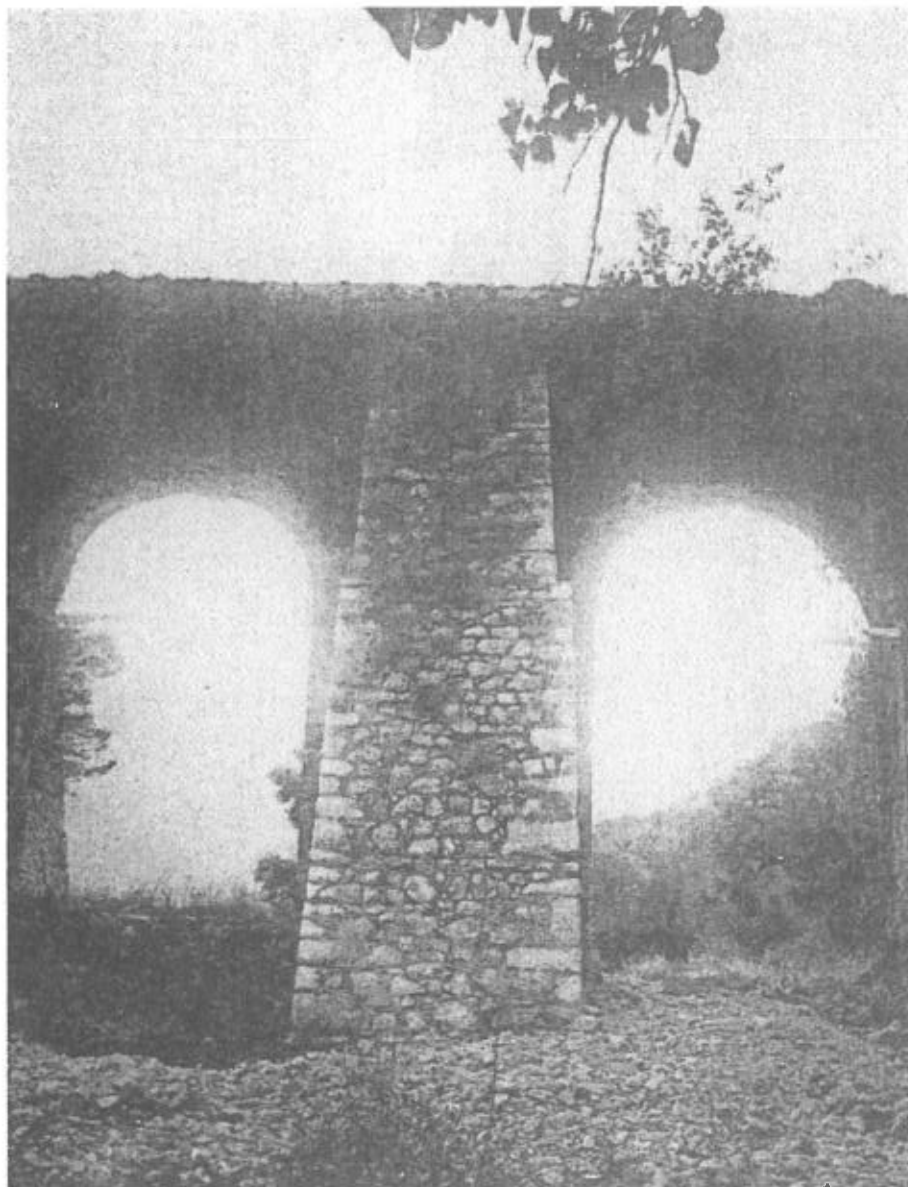

Εἰκόνα 1. Πηγή «Κεφαλόβρυσου». Ἀψιδωτό πέτρινο κανάλι.
Στό βάθος διακρίνεται τό ἀντλιοστάσιο τῆς δημοτικῆς δεξαμενῆς νεροῦ.

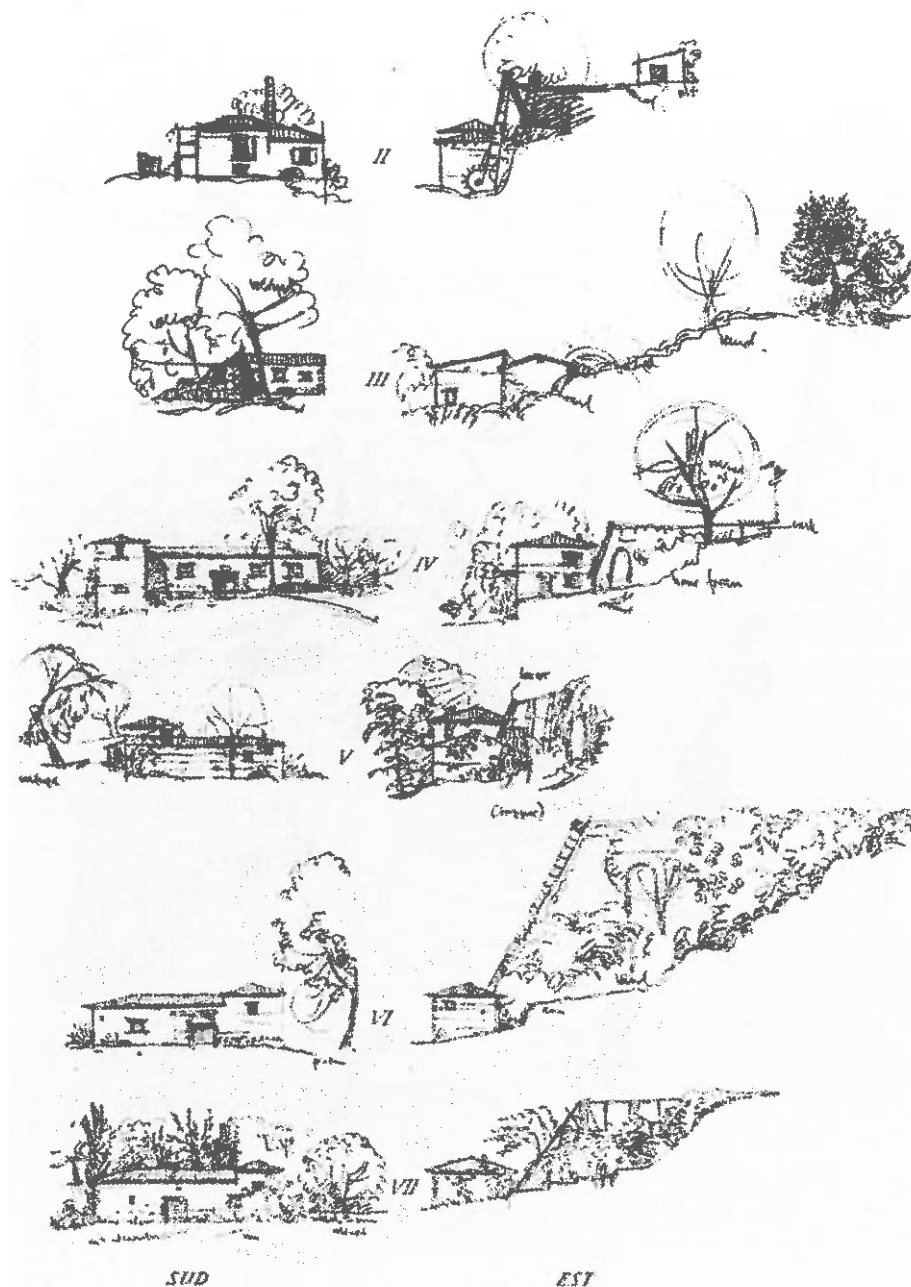
Εικόνα 2 καί 3. Ο νερόμυλος του Τσεκούρα έρειπωμένος.
Περιήλθε στην ιδιοκτησία του Άθαν. Τσεκούρα καί κατόπιν
στην άνιψιά του Μελλομένη, ή όποία τόν δώρισε στό Δήμο Δελφών.

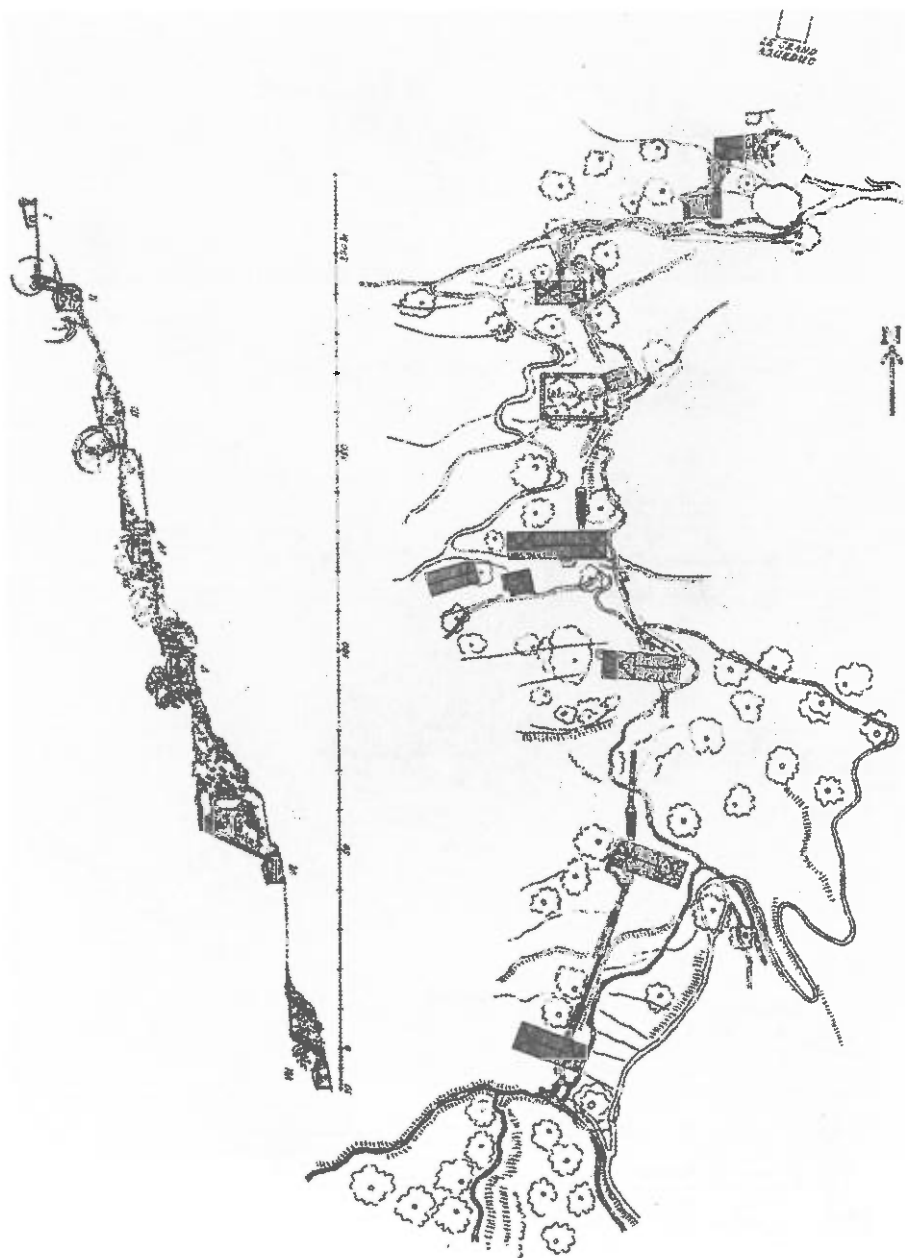
Εἰκόνα 4. Τό μεγάλο καμαροειδές πέτρινο κανάλι νεροῦ,
τό ὁποῖο τροφοδοτοῦσε τούς νερόμυλους
τῆς πηγῆς «Κεφαλόβρυσου» Δελφῶν.

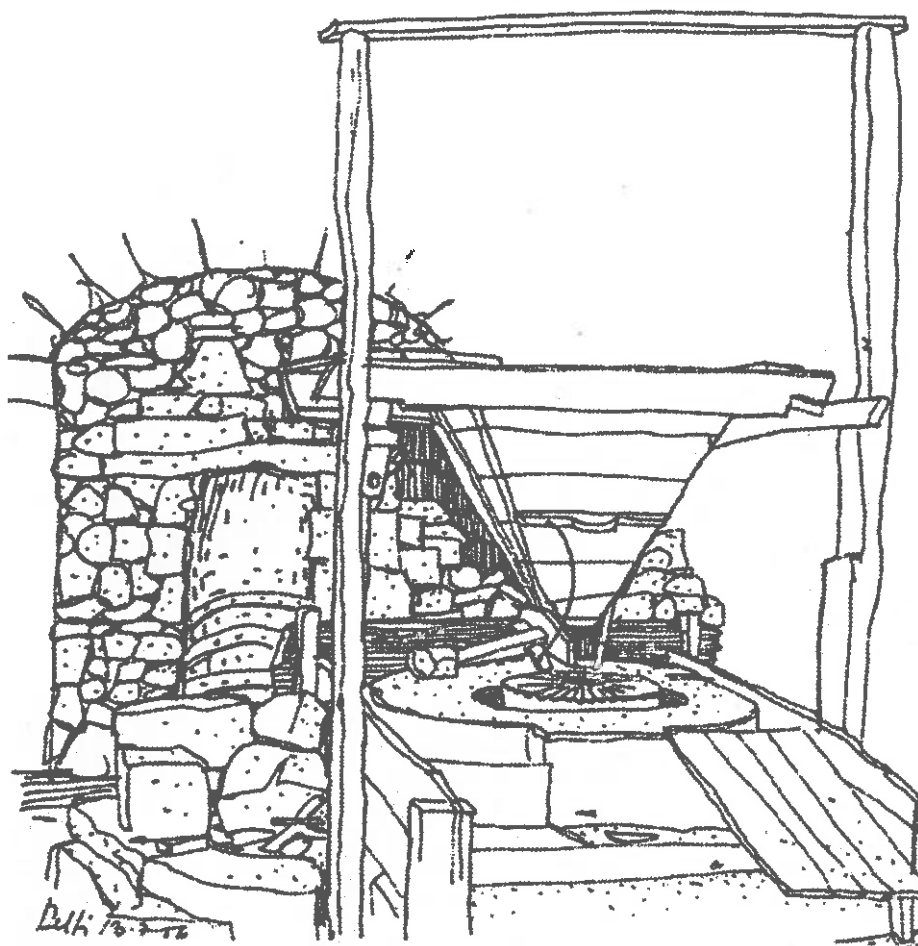
Εικόνα 5.
Ένας από τους
νερόμυλους
στis πηγές
«Κεφαλοβρύσου»
Δελφών.
Διακρίνεται
ό άγωγός
πού έφερνε
τό νερό
άπό ψηλά και
τό χρεμασμένο
κανάλι πού
τό οδηγούσε
στόν έπόμενο
μύλο.

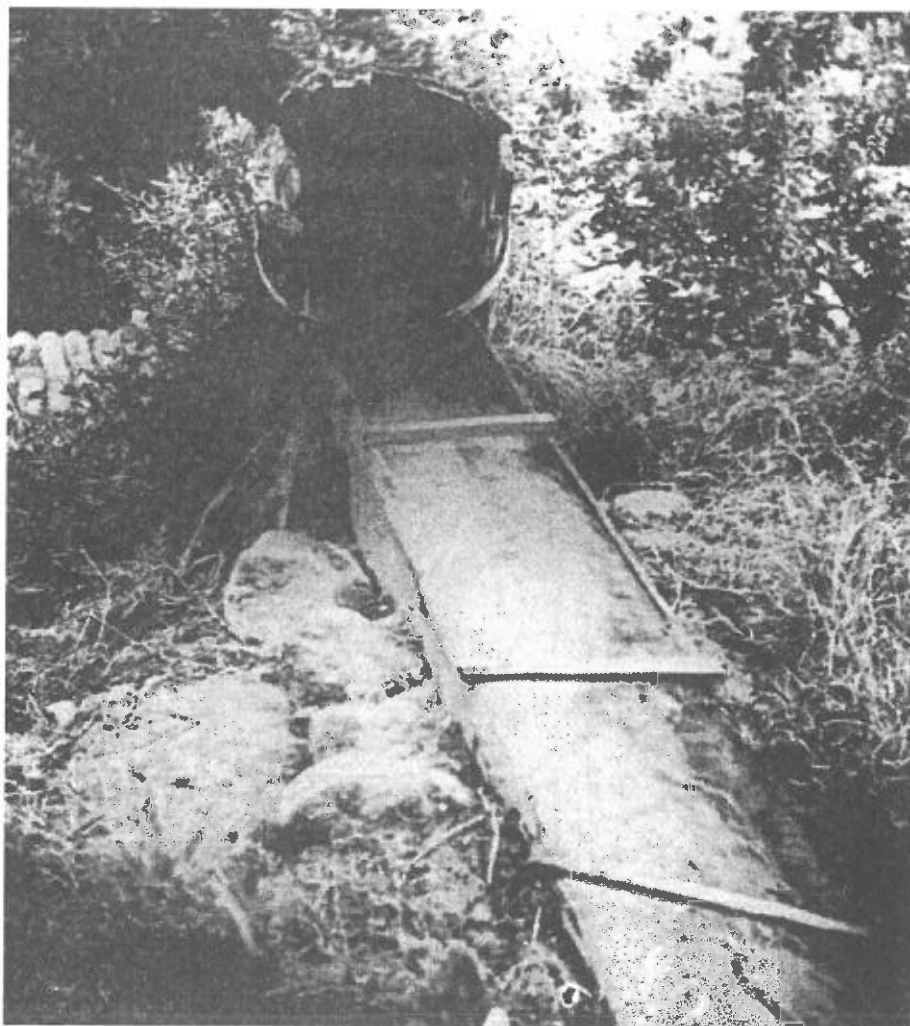
Εἰκόνα 6. Σχεδιαστική ἀποτύπωση τῆς νότιας καὶ ἀνατολικῆς ὄψης
τῶν νερόμυλων «Κεφαλόβρυσου» Δελφῶν.
(J.O.Spreckelsen). Καλοκαίρι 1956.

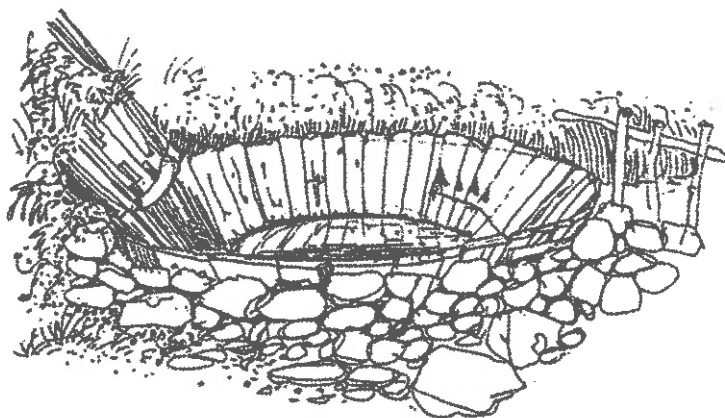
Εικόνα 7. Κάτοψη (Eric Hansen) και τομή (J.O.Spreckelsen) του συνόλου των νερόμυλων «Κεφαλόβρυσου» Δελφών. Διακρίνεται τό μονοπάτι πού οδηγούσε στους νερόμυλους καί οί άγωγοί πού τούς τροφοδοτούσαν. Καλοκαίρι 1956.

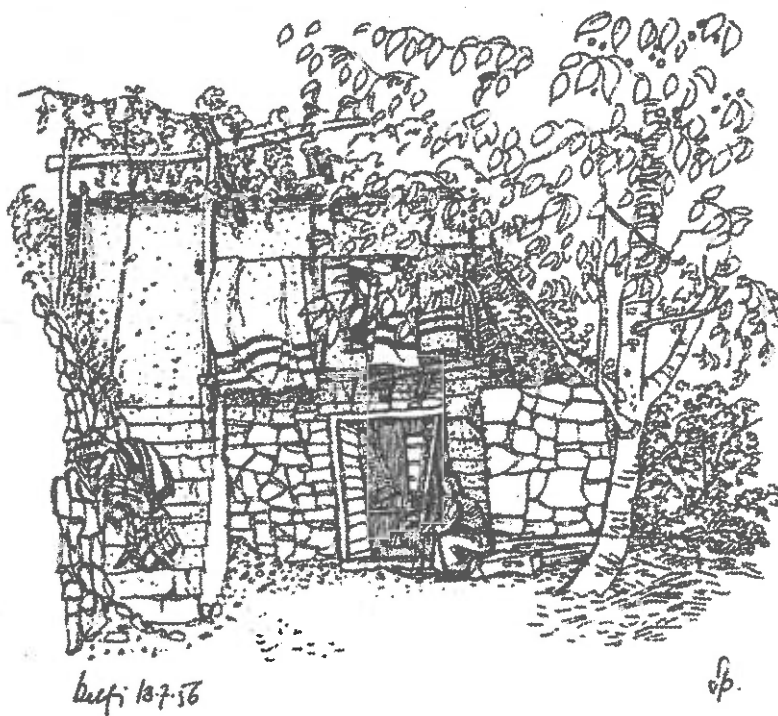
Εἰκόνα 9. Σχεδιαστική ἀποτύπωση ἑνός ἀλευρόμυλου.
(Eric Hansen καί J.O.Spreckelsen). Καλοκαίρι 1956.

*Εικόνα 10. Μυλαύλαχο ενός νερόμυλου
στis πηγές «Κεφαλόβρυσου» Δελφών
καί τό στόμιο τοῦ ἀγωγοῦ πού ὀδηγοῦσε τό νερό στή φτερωτή.*

Εἰκόνα 11. Σχεδιαστική ἀποτύπωση Νεροτριβῆς
«Κεφαλόβρυσου» Δελφῶν. (J.O.Spreckelsen). Καλοκαίρι 1956.

Εἰκόνα 12. Σχεδιαστική ὄψη τῆς Νεροτριβῆς τοῦ Στάθου Βαρώνου
κάτω ἀπὸ τὸ μύλο τῆς οἰκογενείας Μικρούτσικου.
(J.O.Spreckelsen). Καλοκαίρι 1956.

ΤΑ ΔΕΛΦΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

ἢ Γράμματα τῆς Πυθείας

«Ὠφελήματα ἀνθρώπων ἔξ Βίον»

Τά Δελφικά Παραγγέλματα, πού θεωροῦνταν ἀρχικά σάν προτροπές καί «λόγοι» τοῦ ἴδιου του θεοῦ Ἀπόλλωνα, ἀποδόθηκαν ἀργότερα στούς περίφημους ἐπτά σοφούς της ἀρχαίας Ἑλλάδας (Θαλῇ τό Μιλήσιο, Πιττακό τό Μυτιληναῖο, Βίαντα τόν Πρηνέα, Σόλωνα τόν Ἀθηναῖο, Κλεόβουλο τό Ρόδιο, Περιανδρο τόν Κορίνθιο καί Χίλωνα τό Λακεδαιμόνιο). Τό Μαντεῖο τῶν Δελφῶν ἔπαιξε γενικά ἕναν περισπούδαστο ρόλο στήν ἠθική ἐκπαίδευση τοῦ ἑλληνικοῦ γένους μέ βάση τά πρότυπά του Λόγου (Σοφίας ἢ Αὐτογνωσίας), τοῦ Μέτρου καί τοῦ Ρυθμοῦ, μέ ἄλλα λόγια τοῦ Κάλλους τῆς Ἀπολλώνειας διδασκαλίας, ἡ ὁποία συνοψίζεται στά τρία προαναφερθέντα μέγιστα ἀποφθέγματα-παραγγέλματα τοῦ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΕΙ, τοῦ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ καί τοῦ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ.

Γενικότερα, τά Δελφικά παραγγέλματα εἶναι λιτές ἀποφθεγματικές ἐκφράσεις, δύο ἕως πέντε λέξεων, μεστές σοφίας, μέ συμβουλευτικό καί προτρεπτικό χαρακτήρα πού ἐπιτάσσουν τήν ἀρετή καί δημιουργοῦν ἀπό μόνα τους, συνολικά, μιά πλήρη ἠθική διδασκαλία.

1. ΕΠΟΥΘΕΩ. Νά ἀκολουθοῦμε τόν θεό.
2. ΘΕΟΥΣ ΣΕΒΟΥ. Νά σεβόμαστε τούς θεούς.
3. ΓΟΝΕΙΣ ΑΙΔΟΥ. Νά σεβόμαστε τούς γονεῖς μας.
4. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΑΙΔΟΥ. Νά σεβόμαστε τούς μεγαλύτερους.
5. ΙΚΕΤΑΣ ΑΙΔΟΥ. Νά σεβόμαστε αὐτούς πού μᾶς ἱκετεύουν.
6. ΣΕΑΥΤΟΝ ΑΙΔΟΥ. Νά σεβόμαστε τόν ἑαυτό μας.
7. ΦΟΝΟΥ ΑΠΕΧΟΥ. Νά μή φονεύουμε.
8. ΟΡΚΩ ΜΗ ΧΡΩ. Νά μήν ὀρκιζόμαστε.
9. ΟΥΣ ΤΡΕΦΕΙΣ, ΑΓΑΠΑ. Νά ἀγαπᾶμε αὐτούς πού τρέφουμε.
10. ΕΣΤΙΑΝ ΤΙΜΑ. Νά τιμᾶμε τό σπίτι μας.

11. ΓΑΜΟΥΣ ΚΡΑΤΕΙ. Νά σεβόμαστε τόν γάμο μας.
12. ΓΑΜΕΙΝ ΜΕΛΛΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΓΝΩΘΙ. Νά παντρευόμαστε τήν κατάλληλη στιγμή.
13. ΕΞ ΕΥΤΕΝΩΝ ΓΕΝΝΑ. Νά προσπαθοῦμε νά συγγενεύσουμε μέ καλούς ἀνθρώπους.
14. Ο ΜΕΛΛΕΙΣ ΔΟΣ. Νά δίνουμε φροντίδα (ἀγάπη) σέ ὅσους νοιάζόμαστε.
15. ΗΤΤΩ ΥΠΕΡ ΔΙΚΑΙΟΥ. Νά μαχόμαστε γιά τό δίκαιό, το καλό, τό σωστό, τό χρήσιμο.
16. ΦΡΟΝΕΙ ΘΝΗΤΑ. Νά σκεφτόμαστε ὅπως ἀρμόζει σέ θνητούς (ὄχι ὡς θεοί).
17. ΕΥ ΠΑΣΧΕ ΘΝΗΤΟΣ. Νά ὑπομένουμε ὅτι συμβεῖ ὡς θνητοί.
18. ΑΡΧΕ ΣΕΑΥΤΟΥ. Νά κυριαρχοῦμε (ἐπιβαλλόμαστε) τοῦ ἑαυτοῦ μᾶς (αὐτοπειθαρχία).
19. ΘΥΜΟΥ ΚΡΑΤΕΙ. Νά συγκρατοῦμε τόν θυμό μας.
20. ΟΜΙΛΕΙ ΠΡΑΩΣ. Νά ὁμιλοῦμε μέ πραότητα.
21. ΗΔΟΝΗΣ ΚΡΑΤΕΙΝ. Νά εἴμαστε ἐγκρατεῖς.
22. ΓΛΩΤΤΑΝ ΙΣΧΕ. Νά συγκρατοῦμε τή γλώσσα μας.
23. ΓΛΥΤΤΗΣ ΑΡΧΕ. Νά κυριαρχοῦμε στή γλώσσα μας.
24. ΜΗ ΘΡΑΣΥΝΟΥ. Νά μήν εἴμαστε θρασεῖς.
25. ΑΡΡΗΤΑ ΜΗ ΛΕΓΕ. Νά μήν ἀποκαλύπτουμε μυστικά.
26. ΛΕΓΕ ΕΙΔΩΣ. Νά λέμε ὅ,τι γνωρίζουμε.
27. ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΚΡΑΤΕΙ. Νά ἐλέγχουμε ὅ,τι βλέπουμε.
28. ΠΙΝΩΝ ΑΡΜΟΖΕΣ. Ὅταν πίνουμε, νά εἴμαστε συγκρατημένοι.
29. ΑΚΟΥΣΑΣ ΝΟΕΙ. Νά κατανοοῦμε ἀφοῦ ἀκούσουμε (νά ἀντιλαμβανόμαστε μέ τά μάτια τοῦ νοῦ).
30. ΦΡΟΝΗΣΙΝ ΑΣΚΕΙ. Νά καλλιεργοῦμε τή σκέψη, νοῦ, μυαλό.
31. ΜΕΛΕΤΕΙ ΤΟ ΠΑΝ. Νά μελετᾷμε τά πάντα.
32. ΒΟΥΛΕΥΟΥ ΧΡΟΝΩ. Νά σκεπτόμαστε τά χρήσιμα.
33. ΓΝΟΥΣ ΠΡΑΤΤΕ. Νά πράττουμε μέ ἐπίγνωση.
34. ΠΑΣΙ ΔΙΑΛΕΓΟΥ. Νά συνδιαλεγόμαστε μέ ὅλους.
35. ΑΚΟΥΕ ΠΑΝΤΑ. Νά ἀκοῦμε τά πάντα.
36. ΑΚΟΥΩΝ ΟΡΑ. Ὅταν ἀκοῦμε, βλέπουμε.
37. ΔΟΞΑΝ ΔΙΩΚΕ. Νά ἐπιδιώκουμε τή δόξα ἢ νά γνωρίζουμε καί ἄλλες γνῶμες.
38. ΔΟΞΑΝ ΜΗ ΛΕΙΠΕ. Νά μήν ὑποτιμοῦμε τή δόξα.
39. ΚΑΛΟΝ ΤΟ ΛΕΓΕ. Νά λέμε τό ὀρθό, τό δίκαιο, τήν ἀλήθεια.
40. ΕΥΛΟΓΕΙ ΠΑΝΤΑΣ. Νά λέμε καλά λόγια γιά ὅλους.
41. ΟΣΙΑ ΚΡΙΝΕ. Νά κρίνουμε μέ ἀγιότητα.

42. ΕΥΤΕΝΕΙΑΝ ΑΣΚΕΙ. Νά εἴμαστε εὐγενεῖς ἢ νά ἔχουμε εὐγενική ψυχή.

43. ΦΙΛΟΦΡΟΝΕΙ ΠΑΣΙΝ. Νά ἀγαπᾶμε τοὺς πάντες (ἀνθρώπους) καί τὰ πάντα.

44. ΕΥΠΡΟΣΗΓΟΡΟΣ ΓΙΝΟΥ. Νά εἴμαστε εὐπροσήγοροι (παρηγορητικοί).

45. ΕΥΦΗΜΟΣ ΙΣΘΙ. Νά ἔχουμε καλή φήμη.

46. ΕΥΦΗΜΙΑΝ ΑΣΚΕΙ. Νά χρησιμοποιοῦμε τήν καλή μας φήμη.

47. ΦΥΛΑΚΗΝ ΠΡΟΣΕΧΕ. Νά εἴμαστε σέ ἐγρήγορηση.

48. ΟΜΟΙΟΙΣ ΧΡΩ. Νά συναναστρεφόμαστε μέ τοὺς ὁμοίους μας.

49. ΟΡΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ. Νά προνοοῦμε γιά τό μέλλον.

50. ΥΒΡΙΝ ΜΙΣΕΙ. Νά μή βρίζουμε, νά μισοῦμε τήν ὕβρη.

51. ΕΥΧΟΥ ΔΥΝΑΤΑ. Νά εὐχόμαστε μέ ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς μᾶς (ἀληθινά).

52. ΧΡΗΣΜΟΥΣ ΘΑΥΜΑΣΕ. Νά ἐκτιμοῦμε τοὺς χρησμούς.

53. ΦΙΛΟΙΣ ΒΟΗΘΕΙ. Νά βοηθᾶμε τοὺς φίλους.

54. ΦΙΛΙΑΝ ΑΓΑΠΑ. Νά ἀγαπᾶμε τή φιλία.

55. ΦΙΛΟΙΣ ΕΥΝΟΕΙ. Νά εὐνοοῦμε (βοηθᾶμε) τοὺς φίλους.

56. ΦΙΛΙΑΝ ΦΥΛΑΤΤΕ. Νά διαφυλάττουμε τή φιλία.

57. ΦΙΛΩ ΧΑΡΙΖΟΥ. Νά εἴμαστε πάντα διαθέσιμοι στοὺς φίλους μας (ἢ σέ αὐτοὺς πού ἀγαπᾶμε).

58. ΝΕΩΤΕΡΟΝ ΔΙΔΑΣΚΕ. Νά διδάσκεις τοὺς νεότερους.

59. ΥΙΟΥΣ ΠΑΙΔΕΥΕ. Νά ἐκπαιδεύουμε τὰ παιδιά μας.

60. ΣΟΦΙΑΝ ΖΗΤΕΙ. Νά ἀναζητοῦμε τή σοφία ἢ νά εἴμαστε φιλομαθεῖς (φίλοι της σοφίας).

61. ΜΑΝΘΑΝΩΝ ΜΗ ΚΑΜΝΕ. Νά μὴν κουραζόμαστε νά μαθαίνουμε.

62. ΓΝΩΘΙ ΜΑΘΩΝ. Νά γνωρίζουμε ἀφοῦ μάθουμε.

63. ΣΟΦΟΙΣ ΧΡΩ. Νά συναναστρεφόμαστε μέ σοφοὺς ἢ νά χρησιμοποιοῦμε τή σοφία τους.

64. ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΓΙΝΟΥ. Νά γίνουμε φιλόσοφοι.

65. ΣΑΥΤΟΝ ΙΣΘΙ. Νά μή χάνουμε τόν ἑαυτό μας.

66. ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Νά γνωρίζουμε τόν ἑαυτό μᾶς (πρῶτα).

67. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΑΝΤΕΧΟΥ. Νά προσηλωνόμαστε στήν ἐκπαίδευσή μας καί νά ὑπομένουμε τίς δυσκολίες της.

68. ΗΘΟΣ ΔΟΚΙΜΑΖΕ. Νά ἐπιδοκιμάζεις τό ἦθος.

69. ΤΕΧΝΗ ΧΡΩ. Νά ἀσκοῦμε ἢ νά χρησιμοποιοῦμε τήν τέχνη.

70. ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ ΤΙΜΑ. Νά ἐκτιμοῦμε τίς εὐεργεσίες πού μᾶς γίνονται.

71. ΑΓΑΘΟΥΣ ΤΙΜΑ. Νά τιμοῦμε τούς ἀγαθοὺς (τίς καλές πράξεις τῶν ἄλλων).

72. ΕΠΑΙΝΕΙ ΑΡΕΤΗΝ. Νά ἐπαινοῦμε τὴν ἀρετὴ (ἢ τὸν ἐνάρετο).

73. ΤΥΧΗΝ ΝΟΜΙΖΕ. Νά ἔχουμε κατὰ νοῦ τό τυχαῖο πού θά συμβεῖ (πρόληψη).

74. ΤΥΧΗ ΜΗ ΠΙΣΤΕΥΕ. Νά μὴν πιστεύουμε στὴν τύχη (στά τυχερὰ παιχνίδια) ἢ νά μὴ γινόμαστε τυχοδιῶκτες.

75. ΤΥΧΗΝ ΣΤΕΡΓΕ. Νά ἀποδεχόμαστε τὰ μοιραῖα γεγονότα-ἀτυχίες τῆς ζωῆς μας.

76. ΕΓΓΥΗΝ ΦΕΥΓΕ. Νά ἀποφεύγουμε νά ἐγγυόμαστε γιὰ κάποιον ἢ γιὰ κάτι.

77. ΧΑΡΙΝ ΕΚΤΕΛΕΙ. Νά κάνουμε χάρες.

78. ΕΥΤΥΧΙΑΝ ΕΥΧΟΥ. Νά εὐχόμαστε εὐτυχία.

79. ΟΝΕΙΔΟΣ ΕΧΘΑΙΡΕ. Νά ἐχθρεύεσαι τὸν χλευασμό.

80. ΥΒΡΙΝ ΑΜΥΝΟΥ. Νά προφυλάσσεσαι ἀπὸ τὴν ὕβρη.

81. ΛΕΓΕ ΠΡΑΤΤΕ ΔΙΚΑΙΑ. Νά πράττουμε δίκαια.

82. ΚΡΙΝΕ ΔΙΚΑΙΑ. Νά κρίνουμε δίκαια ἢ νά εἴμαστε δίκαιοι στὴν κριτικὴ μας.

83. ΑΔΙΚΕΙΝ ΜΙΣΕΙ. Νά μισοῦμε τὴν ἀδικία.

84. ΚΡΙΤΗΝ ΓΝΩΘΙ. Νά γνωρίζουμε τὸν κριτὴ μας.

85. ΑΔΩΡΟΔΟΚΗΤΟΣ ΔΙΚΑΖΕ. Νά δικάζουμε χωρὶς δωροδοκία.

86. ΑΙΤΙΩ ΠΑΡΟΝΤΑ. Νά αἰτιολογοῦμε ὅσα μᾶς συμβαίνουν.

87. ΥΙΟΙΣ ΜΗ ΚΑΤΑΘΑΡΡΕΙ. Νά μὴν ἀποκαρδιώνουμε τὰ παιδιά μας.

88. ΚΟΙΝΟΣ ΓΙΝΟΥ. Νά εἴμαστε κοινωνικοί.

89. ΑΠΟΚΡΙΝΟΥ ΕΝ ΚΑΙΡΩ. Νά ἀποκρινόμαστε τὸν κατάλληλο καιρό.

90. ΠΡΑΤΤΕ ΑΜΕΤΑΝΟΗΤΩΣ. Νά πράττουμε μέ σιγουριά (δίχως ἀμφιβολίες).

91. ΕΛΠΙΔΑ ΑΙΝΕΙ. Νά δοξάζεις τὴν ἐλπίδα (νά μὴν ἀπογοητεύομαστε ἢ νά μὴ χάνουμε τὴν ἐλπίδα μας).

92. ΤΩ ΒΙΩ ΜΑΧΟΥ. Νά μαχόμαστε (ἀγωνιζόμαστε) γιὰ τὴ ζωή.

93. ΑΤΥΧΟΥΝΤΙ ΣΥΝΑΧΘΟΥ. Νά συμπάσχουμε μέ τὸν δυστυχῆ.

94. ΧΡΟΝΟΥ ΦΕΙΔΟΥ. Νά ἐχμεταλλευόμαστε τὸν χρόνο μας.

95. ΠΕΡΑΣ ΕΠΙΤΕΛΕΙ ΜΗ ΑΠΟΔΕΙΛΙΩΝ. Νά μὴ διστάζουμε νά τελειώνουμε ὅ,τι ἀρχίζουμε.

96. ΕΠΙΤΕΛΕΙ ΣΥΝΤΟΜΩΣ. Νά πληρώνουμε (τελειώνουμε) ἀμέσως ἢ χωρὶς ἀναβολή.

97. ΚΑΙΡΟΝ ΠΡΟΣΔΕΧΟΥ. Νά δεχόμαστε τὸν χρόνο.

98. ΓΗΡΑΣ ΠΡΟΣΔΕΧΟΥ. Νά ἀποδεχόμαστε τό γῆρας.

99. AMAPTANΩΝ METANOEI. Νά μετανοοῦμε γιὰ τίς ἀνομίες, λάθη, ἁμαρτίες μας.

100. EPIN MISEI. Νά μισοῦμε τὴν ἔριδα (φιλονικία).

101. OMONOIAN ΔΙΩΚΕ. Νά ἐπιδιώκουμε τὴν ὁμόνοια (εἰρήνη, ὁμοφυχία).

102. BIAS MH EXOY. Νά ἀποφεύγουμε τὴ βία.

103. BIAN MHΔEN ΠΡΑΤΤΕΙΝ. Νά μὴν κάνουμε τίποτα μέ βία.

104. NOMΩ ΠΕΙΘΟΥ. Νά πειθαρχοῦμε στὸν νόμο ἢ νά εἴμαστε νομοταγεῖς.

105. TO ΚΡΑΤΟΥΝ ΦΟΒΟΥ. Νά φοβόμαστε τὸν ἀνώτερο (ἢ τὸν ἄρχοντα).

106. ΘΝΗΣΚΕ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. Νά πεθαίνουμε γιὰ τὴν πατρίδα.

107. EXΘΡΟΥΣ ΑΜΥΝΟΥ. Νά προφυλασσόμαστε ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας.

108. ΕΠΙ ΡΩΜΗ ΜΗ ΚΑΥΧΩ. Νά μὴν καυχιόμαστε γιὰ τὴ δύναμή μας.

109. ΜΗ ΑΡΧΕ ΥΒΡΙΖΕΙΝ. Νά μὴν κυριαρχοῦμε μέ ἀλαζονεία.

110. ΛΑΒΩΝ ΑΠΟΔΟΣ. Ὅταν λαμβάνουμε, νά δίνουμε.

111. ΕΥΓΝΩΜΩΝ ΓΙΝΟΥ. Νά εἴμαστε εὐγνώμονες.

112. ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΤΙΜΑ. Νά ἐκτιμοῦμε τὴ βοήθεια ἀπὸ ὅπου καί ἂν προσέρχεται.

113. ΥΦΩΡΩ ΜΗΔΕΝΑ. Κανέναν νά μὴν βλέπουμε μέ καχυποψία.

114. ΑΛΛΟΤΡΙΩΝ ΑΠΕΧΟΥ. Νά ἀπέχουμε ἀπὸ κακίες, δολοπλοκίες (ἀλλότρια).

115. ΨΕΓΕ ΜΗΔΕΝΑ. Νά μὴν κατηγοροῦμε κανέναν.

116. ΔΙΑΒΟΛΗΝ ΜΙΣΕΙ. Νά μισοῦμε τὴ διαβολή (νά μὴ βάζουμε λόγια).

117. ΦΘΟΝΕΙ ΜΗΔΕΝΙ. Κανέναν νά μὴν φθονοῦμε ἢ ζηλεύουμε.

118. ΑΠΕΧΘΕΙΑΝ ΦΕΥΓΕ. Νά Νά ἀποφεύγεις τὴν ἀπέχθεια (κακία).

119. ΕΧΘΡΑΣ ΔΙΑΛΥΕ. Νά διαλύουμε τίς ἐχθρες.

120. ΚΑΚΙΑΝ ΜΙΣΕΙ. Νά μισοῦμε τὴν κακία.

121. ΚΑΚΙΑΣ ΑΠΕΧΟΥ. Νά ἀπέχουμε ἀπὸ τὴν κακία.

122. ΔΟΛΟΝ ΦΟΒΟΥ. Νά φοβόμαστε τὸν δόλο.

123. ΑΠΟΝΤΙ ΜΗ ΜΑΧΟΥ. Νά μὴν κακολογοῦμε αὐτὸν πού εἶναι ἀπῶν.

124. ΠΛΟΥΤΕΙ ΔΙΚΑΙΩΣ. Νά πλουτίζουμε δίκαια.

125. ΔΙΚΑΙΩΣ ΚΤΩ. Νά ἀποκτοῦμε τίμια (δίκαια).

126. ΠΟΝΕΙ ΜΕΤ' ΕΥΚΛΕΙΑΣ. Νά κοπιάζουμε δίκαια.

127. ΠΛΟΥΤΩ ΑΠΟΣΤΕΙ. Νά ἀποστασιοποιούμε ἀπὸ τὸν πλοῦτο.

128. ΧΡΩ ΧΡΗΜΑΣΙ. Νά χρησιμοποιοῦμε τὰ χρήματά μας.

129. ΔΑΠΑΝΩΝ ΑΡΧΟΥ. Νά ἐλέγχουμε τίς δαπάνες μας.

130. ΕΧΩΝ ΧΑΡΙΖΟΥ. Ὅταν ἔχουμε, νά χαρίζουμε.

131. ΧΑΡΙΖΟΥ ΕΥΛΑΒΩΣ. Λογικά νά χαρίζουμε.
 132. ΚΤΩΜΕΝΟΣ ΗΔΟΥ. Νά εὐχαριστιόμαστε μέ αὐτά πού ἀποκτᾶμε.
 133. ΕΡΓΑΖΟΥ ΚΤΗΤΑ. Νά κοπιᾶζουμε γιά πράγματα ἄξια κτήσης.
 134. ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ. Κάθε τί πού ἔχει μέτρο εἶναι ἄριστο, δηλαδή τό καλύτερο.
 135. ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ. Τίποτα νά μὴν εἶναι ὑπερβολικό.
 136. ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ ΦΥΛΑΤΤΕ. Νά εἴμαστε εὐσεβεῖς.
 137. ΑΙΣΧΥΝΗΝ ΣΕΒΟΥ. Νά σεβόμαστε τὴν ἐντροπή.
 138. ΚΙΝΔΥΝΕΥΕ ΦΡΟΝΥΜΩΣ. Μέ σύνεση καὶ λογική νά κινδυνεύουμε.
 139. ΜΗ ΕΠΙ ΠΑΝΤΙ ΛΥΠΟΥ. Νά μὴ λυπόμαστε γιά τό κάθε τί.
 140. ΑΛΥΠΩΣ ΒΙΟΥ. Νά ἐπιδιώκουμε νά ζοῦμε χωρίς λύπες.
 141. ΤΕΛΕΥΤΩΝ ΑΛΥΠΟΣ. Νά πεθαίνουμε χωρίς λύπη.
 142. ΙΔΙΑ ΦΥΛΑΤΤΕ. Νά προστατεύουμε τά δικά μας.
 143. ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΘΗΡΩ. Νά κυνηγᾶμε τό καλὸ μας.
 144. ΣΕΑΥΤΟΝ ΕΥ ΠΟΙΕΙ. Νά κάνουμε ὅ,τι καλύτερο γιά τὸν ἑαυτό μας.
 145. ΠΡΟΓΟΝΟΥΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ. Νά τιμοῦμε τοὺς προγόνους.
 146. ΕΠΙ ΝΕΚΡΩ ΜΗ ΓΕΛΑ. Νά μὴν κοροϊδεύουμε τοὺς νεκρούς.
 147. ΕΠΑΓΓΕΛΟΥ ΜΗΔΕΝΙ. Νά μὴ διατάζουμε κανέναν.
 148. ΠΑΙΣ ΩΝ ΚΟΣΜΙΟΣ ΙΣΘΙ, ΗΒΩΝ ΕΓΚΡΑΤΗΣ, ΜΕΣΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ, ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΣΟΦΟΣ. Παιδιά νά εἴμαστε κόσμιοι, ἔφηβοι ἐγκρατεῖς, ἄνδρες δίκαιοι, γέροντες σοφοί.

Ὅπως φαίνεται παρακάτω τα Δελφικά παραγγέλματα ξεκίνησαν ἀπὸ τὸν ὀμφαλὸ τῆς γῆς καὶ ἔφτασαν σέ ὁλόκληρο τὸν πλανήτη.

Στὴν Ἰαπωνία ἔκαναν ἓνα μνημεῖο γιά τὰ θύματα τῆς ἀτομικῆς βόμβας τῆς Χιροσίμα τό ὁποῖο ἐπισκέπτονται ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο ἐνῶ κάθε χρόνο στὴν ἐπέτειο πηγαίνει ὅλη ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Ἰαπωνίας. Στὴ μέση του μνημείου ὑπάρχει ἡ περίφημη «Καμπάνα τῆς Εἰρήνης» ἡ ὁποία ἔχει μιά φράση σέ τρεῖς γλώσσες.

Ἡ πρώτη γλώσσα εἶναι τὰ Σανσκριτικά

Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ Ἰαπωνικὴ καὶ

Ἡ τρίτη εἶναι ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ

Ἡ δὲ φράση εἶναι «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ»!!!

Γιά τὴν ἀντιγραφή I.Γ.Ρ.

ΑΠΟ ΤΗ ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΗΣ ΦΩΚΙΔΑΣ

Τοῦ Γ.Ν. Κουτσοκλένη

ΙΤΙΑ

Πρόκειται γιά ἓνα ὑδροχαρές δένδρο πού τό λένε καί «τρόμπα τοῦ νεροῦ» καί γι' αὐτό τό φυτεύουν ἐκεῖ πού θέλουν νά στραγγίσουν τά νερά ἀπ' τά ἐδάφη.

Εἶναι γνωστά κάπου 200 εἴδη τοῦ γόνους τῶν Ἰτεῶν. Στήν Ἑλλάδα ἔχουμε 10 εἴδη. Ἐνα ἀπό αὐτά εἶναι ἡ Ἰτιά ἡ Κρεμόκλαδη ἢ ἡ Κλαίουσα. Ἡ Κλαίουσα μᾶς ἦλθε ἀπ' τήν Ἀνατολή καί καλλιιεργεῖται στούς κήπους ὡς καλλωπιστικό φυτό. Στήν Ἑλλάδα τό δένδρο αὐτό εἶναι γνωστό ἀπ' τούς ἀρχαίους χρόνους. Πρῶτος το ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος πού τῆς ἔδωσε καί τό Ὅμηρικό ὄνομα Ἰτέα καί ἀκολουθοῦν ἄλλοι συγγραφεῖς. Τά 10 εἴδη πού φύονται στήν Ἑλλάδα ἀλλά καί τήν Εὐρώπη καί Ἀσία εἶναι τά παρακάτω:

1. Ἡ Αἶγειος, δειδρύλλιο 3-8μ. πού φύεται σέ δροσερούς καί ὑγρούς τόπους. Ποικιλίες τῆς εἶναι ἡ κρεμοκλαδῆς, ἡ πολυκύρος κ.α.. Καλλιιεργεῖται ὡς διακοσμητικό.

2. Ἡ Ἀμυγδαλόφυλλος, δειδρύλλιο ἢ θάμνος 2-5μ. μέ μακρούς κλώνους πού χρησιμοποιοῦνται στήν καλαθοπλεκτική.

3. Ἡ Εὐφθραυστος, δένδρο πού φτάνει τά 18μ. ὕψος. Οἱ κλώνοι τοῦ κατάλληλοι στήν καλαθοπλεκτική καί τό ξύλο τῆς κατάλληλο γιά ξυλοκάρβουνο, χρήσιμο γιά τήν κατασκευή μπαρούτης.

4. Ἡ Λευκή, δένδρο μέχρι 25μ μέ χονδρό κορμό καί μικρά εὐλύγιστα κλαδιά, γιά τά ὅποια καλλιιεργεῖται παντοῦ. Ὁ φλοιός τῆς πλούσιος σέ σακελίνη, ἰτεῦλικό ὀξύ καί ἰτεῦλικά ἄλατα. Ἡ κρεμοκλαδῆς ποικιλία τῆς μέ τούς χρυσίζοντες κλώνους καί τό τεφρό φύλλωμα ἀποτελεῖ ἀξιόλογο κοσμητικό εἶδος.

5. Ἡ Λιγόμορφος, δειδρύλλιο μέχρι 8μ. μέ μακρούς καί εὐλύγι-
στους κλώνους πού χρησιμοποιοῦνται στήν κατασκευή πλεκτῶν
εἰδῶν, στεφάνων βυτίων κλπ.

6. Ἡ Πένταδρος, δειδρύλλιο μέχρι 12μ. Θά τό δοῦμε κυρίως στίς
παραποτάμιες περιοχές τῆς Μακεδονίας.

7. Ἡ Πολιά, δειδρύλλιο μέ σφαιρική κόμη πού φθάνει τά 8μ.
ὕψος.

8. Ἡ Πορφυρά, θάμνος μέχρι 4μ. ὕψος μέ γυαλιστερὰ φύλλα. Φύεται στίς παραχθίες περιοχές καί εἶναι μόνο καλλωπιστικό φυτό.

9. Ἡ Τεφρά, θάμνος μέχρι 12μ. ἀρκετά πολύμορφος, πού φύεται σέ ὑγρούς τόπους σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα.

10. Ἡ Ὠτιοφόρος, θάμνος μέχρι 3μ. πού βλέπουμε σέ τελματώδη ἐδάφη στή Μακεδονία.

Ἀπό τά ξενικά εἶδη γνωστότερα εἶναι:

1. Ἡ Βαβυλωνική, εἶδος πού καλλιεργεῖται κυρίως μέ τήν κρεμοειδή μορφή του, γιά τή διακόσμηση κήπων, νεκροταφείων, πάρκων κ.α.

2. Ἡ Μέλαινα. Μᾶς ἤλθε ἀπό τή Β. Ἀμερική καί τό ξύλο τῆς εἶναι κατάλληλο γιά πολλές χρήσεις ἔτσι κοκκινωπό ὅπως εἶναι.

3. Ἡ Ἀμυγδαλοειδής, δενδρύλλιο ἢ θάμνος μᾶς ἤλθε καί αὐτή ἀπ' τή Β. Ἀμερική καί μᾶς δίνει ξυλεία ἢ ξυλάθρακες κ.α.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τή χρησιμότητα τοῦ δένδρου τούτου καταγράφουμε:

1. Ἐπειδή εἶναι ὑδρόφιλος χρησιμοποιεῖται γιά τήν ἀποστράγγιση καί ἐξυγίανση ἐδαφῶν καί ἐλῶν.

2. Ἐπειδή ἔχει πλούσιο ριζικό σύστημα τό χρησιμοποιοῦμε γιά τή συγκράτηση σαθρῶν ἐδαφῶν.

3. Παρέχει ἄφθονη ξυλεία λευκή ἢ ἐρυθρωπή, πού ἐπεξεργάζεται εὐκόλα, κατάλληλη γιά ξυλογλυπτική καί χαρτοποιία. Εἶναι ἀκόμα κατάλληλη γιά τήν κατασκευή ξυλανθράκων κατάλληλων γιά τήν πυριτιδοποιία.

4. Ὁ φλοιός τῆς πλούσιος σέ δεψικές οὐσίες πού χρησιμοποιοῦνται ἀπ' τή βυρσοδεψία. Ἀκόμα ἔχει τή δραστική, τονωτική, πικρή, ἀντιπυρετική «σαλικίνη» τήν ὁποία παλαιότερα χρησιμοποιοῦσε ἡ φαρμακευτική γιά νά νοθεύει τήν κινίνη. Οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἱατροί πίστευαν πώς καί νά κοιμηθεῖ στόν ἴσκιό τῆς ὁ ἀσθενής γιastreύεται ἀπό τούς πονοκεφάλους κ.α.

Ἡ Ἱτιά ἔχει καί ἄλλες θεραπευτικές ιδιότητες ἀξιόλογες καί σημαντικές. Ἐκτός ἀπ' ὅτι ἔχει δώσει τήν πρώτη ὕλη γιά τήν περιβόητη ἀσπιρίνη, τό σαλικυλικό ὀξύ, παγκοσμίως γνωστή ὡς παυσίπονο εἶναι καί ἀξιόλογο σάν καλλυντικό.

Μία καλή θεραπεία, πολύ ἀποτελεσματική εἶναι αὐτή γιά τήν πιτυρίδα. Ἀπλή εἶναι ἡ συνταγή τῆς. Βράζουμε τά φλούδα τῆς ἢ τά φύλλα τῆς μέσα σέ κρασί καί μ' αὐτό τό βρασίμι κάνουμε μασάζ στό κεφάλι μετά τό λούσιμο.

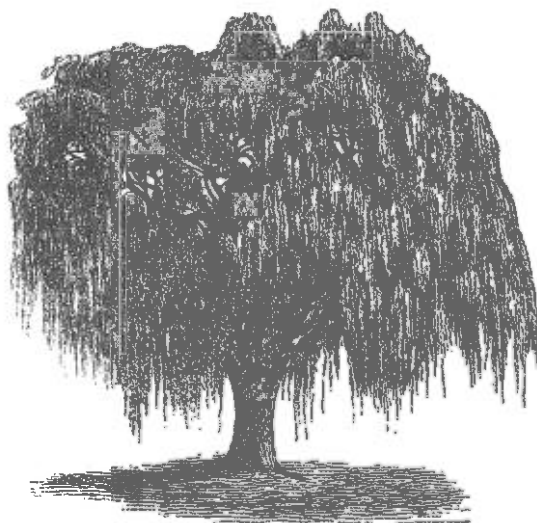
Στήν ιατρική συνιστᾶται γιά τή θεραπεία τῆς ἁρθρίτιδας καί τῆς ρευματοειδούς ἁρθρίτιδας. Χρησιμοποιοῦμε τή φλούδα. Σ' ἓνα φλιτζάνι νερό βάζουμε 1-2 κουταλάκια φλούδα καί τήν βράζουμε γιά 10 λεπτά. Στραγγίζουμε καί τό πίνουμε σέ τρεῖς δόσεις, πρωί, μεσημέρι, βράδυ.

Ἀκόμα χρησιμοποιεῖται ἀποτελεσματικά σάν ἀφροδισιακό καί γιά τήν νυχτερινή ἐνούρηση.

5. Καί ἐπειδὴ τά κλαδιά τῆς εἶναι πολύ εὐλύγιστα, λεπτά καί ἀνθεκτικά, χρησιμοποιοῦνται στήν καλαθοπλεκτική. Τέτοιο δένδρο δέν ἦταν δυνατόν νά μείνει ἀδιάφορο ἀπ' τήν πάνσοφη, πλουσιότατη, ἄφθαστη Ἑλληνική Μυθολογία καί σύμφωνα μ' αὐτή:

Οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀφιερώσει τήν Ἰτιά στήν Κίρκη, τήν Ἑκάτη καί τήν Περσεφόνη, δηλαδή στίς χθόνιες θεές καί λέγεται ὅτι ἡ Κίρκη ὁδηγοῦσε τοὺς μνηστῆρες τῆς σ' ἓνα δασάκι ἀπὸ Ἰτιές. Ἔτσι ἡ Ἰτιά ἔγινε σύμβολο τοῦ θρήνου καί ἰδιαίτερα ἡ Κλαίουσα. Ἀκόμα ὅταν ὁ Ὀρφέας κατέβηκε στόν Ἄδη κρατοῦσε ραβδί ἀπὸ κλωνάρι Ἰτιάς, γιά νά τόν προστατεύει ἀπὸ τίς κακόβουλες δυνάμεις.

Αὐτά ἀπ' τό πλουσιότατο περιβόλι τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας, ὅπως τήν ἀποκάλεσε ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκός Ρισπέν.

ΑΠ' ΤΟ ΞΕΦΥΛΛΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

Τοῦ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΒΕΝΕΤΗ

ΣΚΡΙΠ. 22-8-1904. Θεσσαλονίκη 18 Αύγουστου

Χθές τῇ νύχτα συμμορία κομματαντζήδων εἰσελθοῦσα εἰς τό χωρίον Γραδομπόρι δίωρον ἀπέχον τῆς Θεσσαλονίκης περί τήν 10 ὥραν τῆς νυκτός κατέλαβε τήν οἰκίαν τοῦ Ἑλληνος Προκρίτου Τραϊανοῦ Στέργιου. Οἱ εἰσελθόντες ἐν αὐτῇ κακοῦργοι ἀφοῦ ἀπεμάκρυναν τῆς οἰκίας τάς γυναῖκας καί τά παιδιά ἐφόνευσαν ἀγρίως τόν εἰρημεῦον Τραϊανόν καί τοὺς υἱοὺς τοῦ Στέργιον ἐτῶν 25 καί Ἀναστάσιον ἐτῶν 23 διά μαχαιριῶν ἀποκόψαντες προηγουμένως τά ὦτα, ὤην ρίνα καί τά χεῖλη τῶν θυμάτων καί ἐξορύξαντες τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν. Συγχρόνως ἀπέκοψαν τόν ἕνα μαστόν τῆς συζύγου τοῦ Τριανοῦ καί ἐπλήγωσαν αὐτήν κατὰ τήν δεξιάν χεῖρα. Λόγοι τῆς τριπλῆς ταύτης δολοφονίας φέρονται ἡ ἐμμονή τῶν φονευθέντων εἰς τά πάτρια καί ἡ ἄρνησίς του νά ἀναγνωρίσωσι τήν δικαιοδοσίαν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας ἐπὶ τοῦ χωρίου.

ΑΙΩΝ. 18-1-1882. Καθ' ἀγράφουσαν ἡμῖν ἐκ Πόρτ Σάϊτ (Αἰγύπτου) ἀφίκετο αὐτόθι ὁ κ.Λεσσέψ ὅπως ποιήσεται ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν πρὸς πλάτυνσιν τῆς σουεζίου διώριγος. Αἱ ἐργασίαι ἄρξονται μετ' ὀλίγον, μέλλουσι δέ ἀποσχολήσωσι χιλιάδες ἐργατῶν, ὥς ἐκ τούτου δέ ἄπειρα κέρδη προσποισθήσονται οἱ ἐκεῖ μικροὶ καταστῆματάρχαι, ὥς τό πληστον εἶσω Ἑλλήνες. Αἱ ἐργασίαι ὑπολογίζονται διαρκέσει περί τά τέσσερα ἔτη.

ΑΘΗΝΑ. 13-7-1855. Ἐξ Ἀμφίσσης τῇ 29-6-1855. Σπεύδω νά σᾶς ἀναγγεῖλω μετ' εὐχαριστίσεως ὅτι χθές περί τήν 8ην π.μ. ὥραν ὁ δημαρχιακὸς γραμματεὺς Ἀμφίσσης Εὐστάθιος Ἄγγ. Πλατύς, ὁ Ἰωάννης Καστρίτης καί ὁ Δημήτριος Βαρδάκης φίλοι ἡμῶν ἐφόνευσαν τόν ἀρχιληστήν Βούλγαρον εἰς τήν θέσιν Γουλὰ ἄνωθεν τῆς Ἰτέας.

ΑΘΗΝΑ. 18-7-1855. Συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ὑπολοχαγοῦ Κώστα Βλάχου ὁδηγοῦ τοῦ Μεταβατικοῦ Ἀμφίσσης, πρό ἡμερῶν ὁ ληστής

Εὐστάθιος Καλύβας, ὅστις πολίτης ὢν πρότερον ἐγέννητο αἷτιος διὰ προδοσίας τῆς Καταστροφῆς τοῦ χωρίου Δεσφίνης Δήμου Ἀντικύρας.

Ἀρχιλόχος. 13-2-1877. Διευθυντής Π.Πηγαδιώτης.

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ. Βουλὴ .Κατάστημα ἐν ᾧ κατὰ περιόδους συνέρχονται 190 ἄνδρες ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδας καὶ ἀποδεικνύουσιν τὴν μοίριαν τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

ΑΘΗΝΑ. 2-3-1856. Διὰ Β.Δ. τῆς 15 τρ.μ. κατετάχθη καὶ ὁ ληστής Λαυρέντιος Φουντούκης ἐκ Δεσφίνης εἰς τὴν Β' Τάξην, δὴ ἦν εἶναι προσδιορισμένη ἀμοιβὴ δισχιλίων μὲν δραχμῶν ἐπὶ τῇ συλλήψει ἢ τῷ φόνῳ αὐτοῦ, χιλίων δέ ἐπὶ τῇ ἀποτελεσματικῇ καταδείξει τοῦ τόπου τῆς φωλέας τῆς συμμορίας αὐτοῦ.

ΑΘΗΝΑ. 17-7-1856. Γράφουν ἐξ Ἀραχώβης ἀπὸ 13 Ἰουλίου τὰ ἀκόλουθα: "Χθές περὶ δεῖλῃν οἱ Ἀρχιλησταὶ Μπελούλιας, Νταβέλης, Ζαφείρης καὶ Φουντούκης μετὰ δέκα καὶ ὀκτὼ ὀπαδῶν τῶν κατεστράφησαν μέχρι ἐνός εἰς τὴν Κουλιᾶν τοῦ Ζεμενοῦ.

ΑΘΗΝΑ. 9-6-1856. ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ. Ὁ ὑποφαινόμενος συνεφώνησα μετὰ τοῦ Γεωργίου Καλιοπέτσα καὶ οἰκοδόμησα δι' ἐξόδου μου ὑδρόμυλον εἰς θέσιν Μετόχι Βαρνάκοβας τοῦ χωρίου Κλῆμα τοῦ Δήμου Ποτιδανείας τῆς Δωρίδος καὶ ἔχομεν μετ' αὐτοῦ ἐξ ἡμισείας τὴν Κυριότητα κατὰ τό ὑπ' ἀριθ. 149 ἐ.ε. Περὶ τούτου Συμβόλαιον συνταχθέν παρὰ τοῦ Συμβολαιογραφοῦντος Εἰρηνοδίκου Ναυπάκτου. Ὁ νομίζων ὅθεν ὅτι ἔχει ὅποιαδήποτε ἀξίωσιν ἐπὶ τοῦ ὑδρομύλου αὐτοῦ ἅς παρουσιασθεῖ ὅπου δεῖ ἐντός τῆς νομίμου προθεσμίας.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 21 Μαΐου 1856.

Κων/νος Παπαδημητρίου.

ΑΙΩΝ. 10-6-1882 Ἐκ Λονδίνου καὶ ἀπὸ 1/13 Ἰουνίου γράφουσιν ἡμῖν ὅτι οἱ φοιτηταὶ τοῦ ἐν Καϊμπριτς Πανεπιστημίου παρασκευάζονται ἵνα ἀπὸ σκηνῆς κλασσικῆς διασκευαζομένης διδάξουσιν ἑλληνιστί τοῦ "Αἶντα" τοῦ Σοφοκλέους. Ἀφοῦ ἡ κλασσικὴ ἑλληνικὴ σκηνὴ ἐδιώχθη ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ δέν εὑρίσκει μικρὸν τινὰ χώρον ἐν τῇ γεννήσαστε παρήγορον ὅτι τυγχάνει θωπείας τινός καὶ περιποιήσεως παρὰ τοῖς ἄλλοις ὑπερβαρεῖσις.

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ, Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΜΑΟΣ.

*Ἡ φίλία μας κατά τή σχολική περίοδο
1997-1998 στήν Ἀμφισσα.*

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΦΩΚΙΔΟΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΡΜΑΟ
ΑΜΦΙΣΣΑ 6/5/2016, ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΣΣΑΣ

ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΦΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Κομμάτι 1ο: Ὁ ἀδερφός τῆς Ἑλένης Ἀρμάου.

Ὁ Σεπτέμβρης φέρνει πάντα νέους καθηγητές στά σχολεῖα, εἴτε μόνιμους εἴτε ἀποσπασμένους. Αὐτοί συνήθως μέχρι νά ἐγκλιματιστοῦν τριγυρίζουν στούς χώρους τοῦ σχολείου λίγο χαμένοι. Ἔτσι τόν πρωτοαντίκρισα τό Δημήτρη τόν Ἀρμάο. Δέν τόν εἶχα ξαναδεῖ, γυαλάκια, μαγουλάκια...

- «Ἄσχετος τύπος», σκέφτηκα, «Ποίος εἶναι αὐτός;», ρώτησα τούς συναδέλφους.

- «Ὁ ἀδελφός τῆς Ἑλένης τῆς Ἀρμάου»

- «ἔχει ἀδελφό ἢ Ἑλένη ἢ Ἀρμάου; Οὔτε πού τό ξερά»...

Γνωριστήκαμε γρήγορα καί συνεχίσαμε νά κάνουμε παρέα.

- «Ποίος εἶναι αὐτός;» μέ ρωτοῦσαν ὅλοι οἱ φίλοι μου καί οἱ παρτές οἱ βραδινές.

- «Ὁ Δημήτρης ὁ Ἀρμάος, ὁ ἀδελφός τῆς Ἑλένης τῆς Ἀρμάου.», ἔλεγα.

Κομμάτι 2ο: Τό ἐρωτηματολόγιο

Δέ χρειάστηκε πολὺς καιρός γιά νά καταλάβει ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν ὅτι πίσω ἀπό τά γυαλάκια ὑπῆρχαν δυό μικρά μάτια πού πετοῦσαν σπίθες. Πολύ γρήγορα εἶχε καταπιαστεῖ μέ τά πιό δύσκολα. Μέ τήν καθαρή φωνή του καί τόν ὀρθό του λόγο σχεδόν ἀμέσως ἐξάλειψε τίς φοβίες καί παραμέρισε τίς ἀμφισβητήσεις τῶν συναδέλφων γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ ἐρωτηματολογίου πού εἶχε ἐτοιμάσει μέσα ἀπό ἓνα πρόγραμμα. Οἱ μαθητές καλοῦνταν νά

ἀπαντήσουν σέ ἐρωτήσεις γιά τούς καθηγητές τούς ἀνώνυμα. Δέν ξανά είχε γίνει αὐτό. Ἐγώ τόν στήριξα πολύ.

«Στό κάτω κάτω γυμναστής εἶμαι», ἔλεγα. «Τί στό διάολο; Θά μέ θάψουν;» Ἀλλά μέ εἶχε πείσει. Ἔβλεπα πώς τό ἐτοίμαζε καί πώς δούλευε τήν ἐργασία του. Παράλληλα βγαίναμε τά βράδια ἔξω καί κάθε βράδυ περνούσαμε καί πιό ωραία. Ἀπό τόν Δημήτρη τόν Ἀρμάο ἔμαθα νά εἶμαι αἰσιόδοξος σέ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μου.

«Τί ωραία εἶναι στόν Κάζο»,

«Φανταστική ἡ ταβέρνα»

«Μοναδική ἡ πιτσαρία»

Καί γέλιο... πολύ γέλιο.. Δυνατό γέλιο.. Ὅλοι γελούσαμε δυνατά ἀλλά αὐτός πάντα μας νικοῦσε.

Κομμάτι 3ο: Ἡ ἐκδρομή

Πρίν τά Χριστούγεννα προσπαθοῦσα νά τόν πείσω νά συνοδεύσουμε τήν πενθήμερη ἐκδρομή τῆς Γ' Λυκείου.

-«Πῶς εἶναι δυνατόν; Ἐγώ δέν πῆγα πενθήμερη οὔτε ὡς μαθητῆς», μοῦ ἔλεγε.

- «Ξέρω ἐγώ», τοῦ ἔλεγα, «ἔχω πάει δέκα πενθήμερες», τελικά τόν ἔπεισα.

Δέν ἤξερα πώς θά περνούσαμε στήν ἐκδρομή, δέν εἶναι προβλέψιμο αὐτό, ἀλλά ἤμουν χαρούμενος πού θά περνούσαμε πέντε μέρες μαζί. Ἡ ἐκδρομή πέτυχε, πέρα ἀπό κάθε προσδοκία.

Ἀκολουθεῖ ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο: «ΤΟ ΔΕΚΑ ΤΟ ΚΑΛΟ»

Ἡμερολογιακή καταγραφή συμβάντων ἀπό τήν πενθήμερη ἐκδρομή τῶν τελειοφοίτων του Γιάγτζειου-Δελμούζιου Γενικοῦ/1ου Ἐνιαίου Λυκείου Ἀμφισσας, τό σχολικό ἔτος 1997-1998 στήν Κρήτη.

Σελ 79,

Ἐπίλογος: Ἡμέρα Ἀφιξης Σάββατο τοῦ Λαζάρου, Π Ἀπριλίου 1998

Ἀραγμα τοῦ πλοίου στόν Πειραιά κατά τίς 8:00. Ἀμεση ἀναχώρηση πρὸς Ἀμφισσα. Ὅλοι εὐχονται νά φτάσει τό ποῦλμαν ὅσο γίνεται πιό ἀργά: νά μήν εἶχε τέλος αὐτή ἡ Ἐκδρομή (ἡ Ἄννα Σαπεροπούλου καί ἡ Δήμητρα Μπαρτσώτα ὑπόσχονται «ἔξτρα-μπόνους» στόν Ἀρη, ἂν καταφέρει νά κάμει τή διαδρομή σέ τέσσερις ὥρες τό λιγότερο). Ο Σ. Φαρόπουλος βεβαιώνει πώς ἔτσι ἀκριβῶς θά ἦταν γιά αὐτόν μιὰ πετυχημένη ἐκδρομή μέ τούς φίλους του? ὁ Δ. Ἀρμάος λέει πώς ἔχει τήν αἴσθηση ὅτι πραγματοποίησε μέ αὐτά τά παιδιὰ

τή δική του Πενθήμερη πού πρίν είκοσι χρόνια δέν είχε ακολουθήσει· ό Η. Σεργουινιώτης αναλογίζεται άν θά ήταν συνετό νά ξανασυνοδεύσει κανείς έκδρομή μετά από τήν άδιανόγητη έπιτυχία αύτης έδω.

Κομμάτι 4ο: Τό δέκα το καλό

Θά ήταν παράλειψη λοιπόν νά μήν αναφερθώ στό μικρό αυτό βιβλιαράκι πού δέν είναι ένα μεγάλο σύγγραμμα, παρ' όλα αυτά ό τρόπος μέ τόν όποιο δημιουργήθηκε και αποδόθηκε άφησε τό στίγμα τής γραπτής ευφυΐας του Δημήτρη Αρμάου στην Άμφισσα.

Του τηλεφώνησα λίγες μέρες μετά τήν έκδρομή νά πάμε για καφέ και αυτός μου πρότεινε νά περάσω απ'τό σπίτι του, «Τί νά δώ!», κρεβάτια καναπέδες, τραπέζια, γεμάτα μέ σελίδες τυπωμένες από έναν άρχαιο ύπολογιστή πού έκανε μιά ώρα νά τυπώσει μιά σελίδα. Έμεινα άφωνος!

- «Νά! Φτιάχνω ένα μικρό βιβλιαράκι για τό πώς περάσαμε στην έκδρομή», μου είπε.

- «Καλά ρέ», του λέω, «κράτησες σημειώσεις; Και τί θά γράφεις μέσα;»

- «Ό,τι θυμάμαι!», μου απάντησε. Ένώ τά μάτια του πετούσαν σίθες ακόμα μιά φορά.

Τό αποτέλεσμα; Έκπληκτικό ! Μιά άπλή προσιτή γραφή δίνει στον κάθε αναγνώστη του τήν εντύπωση ότι συμμετείχε κ αυτός στην έκδρομή. Άπίστευτο !

Μέ άφορμή αυτή τήν εκδήλωση διάβασα πάλι αυτό τό μικρό βιβλιαράκι και δέν τό πίστευα. Μόνο άν δεκάδες διαφορετικές κάμερες βιντεοσκοπούσαν κάθε παιδί χωριστά, συνοδούς, οδηγό, θά ήταν σέ θέση νά αποδώσει μέ τέτοιο τρόπο τά συμβάντα τής έκδρομής.

Κομμάτι 5ο: Η πιο όμορφη στιγμή τής έκδρομής για μένα

Μπαίνουμε στό άδειο λεωφορείο, τά παιδιά έχουν φύγει. Κοιτάμε ό ένας απ' τήν πίσω πόρτα και ό άλλος απ' τή μπροστινή άν έχουν ξεχάσει κάτι. Συναντηθήκαμε στό μέσον του άδειου διαδρόμου, μου σφίγγει τό χέρι, μέ ασπάζεται και μου λέει μέ τήν καθαρή φωνή του: «Τώρα σέ ξέρω!». Αυτό ήταν. Τόν έρωτεύτηκα! Τόν Δημήτρη τόν Αρμάο όταν τόν γνωρίσεις δέ μπορείς νά τόν αγαπήσεις μόνο. Τόν έρωτεύεσαι. Θέλεις νά καθίσεις δίπλα του, νά μή χάνεις τίποτα από αυτά πού λέει, νά απολαμβάνεις τήν αλαιοδοξία του και νά παίρνεις ζωή απ' τό τρανταχτό του ΓΕΛΙΟ. Τραγική είρωνεία.

Ακολουθεῖ ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο: «ΤΟ ΔΕΚΑ ΤΟ ΚΑΛΟ»

Σελ. 63,

Τρίτη Μέρα: Τετάρτη

Βγαίνουμε ὅλοι στή ὁδὸ Κνωσοῦ καί περιμένουμε: ἡ Ἔφη Καραηλιά καί ἡ Χάιδω Φακή, πού φοροῦν φακούς ἐπαφῆς, εἶναι ἐκνευρισμένες ἀπὸ τὴν καθυστέρηση. Ἡ Γιώτα Γαλιούρα σέ μεγάλα κέφια δηλώνει:

- «Βιβλίο τώρα-δὰ θὰ μπορούσα νὰ γράψω μὲ ὅσα ἀκούω!»

Καί λίγο ἀργότερα σχολιάζοντας τὰ γέλια τοῦ Δ. Ἀρμάου:

- «Ἄν τό γέλιο, καθὼς λένε, μακραίνει τὴ ζωὴ, ὁ δάσκαλος θὰ ζήσει αἰώνια.»

Ἀπάντηση τοῦ Νίκου Μέγα: -«Μπά, τό' χει ρυθμίσει μὲ τό τσιγάρο: κάνει δύο πακέτα τὴν ἡμέρα καί ἔρχεται στὰ ἴσα του.»

«Τὸ Δέκα το Καλὸ» ἔτσι τιτλοφορεῖται τό ἔντυπο. Τυπώνεται σέ ἀντίτυπα ἀριθμημένα ὅσοι εἶναι καί οἱ δικαιοῦχοι, ἐνῶ κλείνει μὲ μιὰ φράση πού ἀκούω μέχρι σήμερα ἀπὸ τοὺς συμμετέχοντες τῆς ἐκδρομῆς: «Διαφυλάξτε τοὺς ἑαυτοὺς σας γιὰ ἡδονές μελλούμενες».

(Βιργίλιος στὴν Αἰνείαδα του)

Μετά τὴν ἐκδρομὴ ἔχουμε στό σχολεῖο τό ἐξῆς μοναδικό φαινόμενο. Τότε ὑπῆρχε τό σύστημα εἰσαγωγῆς στό πανεπιστήμιο μὲ τίς δέσμες. Ὅλοι οἱ μαθητές τῆ Γ' Λυκείου περίμεναν πῶς καί πῶς νὰ ἔρθει τό Πάσχα, μετά δὲν ξαναπατοῦσε κανεὶς στό σχολεῖο. Κάθονταν σπίτι γιὰ διάβασμα. Καί ὦ! Τοῦ θαύματος... ἀπὸ κάθε ἐφτάωρο ἡ τάξη εἶναι γεμάτη μὲ κόσμο μόνο στὴν ὥρα τοῦ Ἀρμάου- ἔρχονταν πέντε λεπτά πρίν καί ἀποχωροῦσαν ἀμέσως μετά ἀπὸ τό σχολεῖο.

Στόν ὑπόλοιπο χρόνο μέχρι τό τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς 1997-1998 ὑπάρχει κάθε βράδυ τό ἴδιο σκηνικό. Ὅλες οἱ καρέκλες ἔξω ἀπὸ τό Κάζο μπάρ γυρισμένες γύρω ἀπὸ τὸν Ἀρμάο καί τό γέλιο τοῦ μαζί ἔμ τό γέλιο δεκάδων μαθητῶν νὰ ἀκούγεται ὡς τό κάστρο μέχρι τὰ ξημερώματα.

Μέ τὴ νέα σχολικὴ χρονιά 1998-1999 παίρνει ἀπόσπαση γιὰ τὴν Ἀθήνα. Πηγαίνει κοντὰ στὴν οἰκογένειά του, ἐνῶ οἱ ρίζες μὲ τοὺς πάμπολλους φίλους του στὴν Ἀμφισσα ἔχουν μπιχτεῖ βαθιὰ στίς καρδιές τους.

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ, ΑΜΦΙΣΣΑ.

Τό Τσίτωμα του Σαούλ.

ΓΕΝΙΚΟΣ

Βρισκόμαστε στην εποχή του Μεσοπολέμου. Τό Γιάγντζειο Γυμνάσιο Ἀμφισσης, ἓνα απ' τά καλύτερά της χώρας, εἶχε ἀναπτύξει ὅλες του τίς δραστηριότητες. Σήμερα στά θρησκευτικά το μάθημα ἦταν το πῶς ὁ μέγας διώκτης τῶν Χριστιανῶν Σαούλ, ὁ πολύ μέγας ἀργότερα Παῦλος ἀκολούθησε τόν Χριστιανισμό καί ἔγινε ὁ πρῶτος μετά τοῦ ΕΝΑΝ.

Ὁ Παῦλος, Σαῦλος βρέθηκε στόν λιθοβολισμό τοῦ Ἁγίου Πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Καί ἡ Ἁγία Γραφή γράφει :

Ὁ Σαῦλος δέ ἐπεκρότει καί ἐπεδοκίμαζε μαζί μέ τοὺς φονεῖς τήν θανατικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Στεφάνου. Γεγονός πού δέ συγχώρησε στόν ἑαυτό τοῦ μέχρι τό θάνατό του.

Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καί στό Θ' κεφάλαιο, στίχους 1-18, βλέπουμε το πῶς ὁ Παῦλος.....ἐπέστρεψεν:

(στιχ3)...καί ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτόν φῶς ἀπό τοῦ οὐρανοῦ.

(στίχ.4) καί πεσὼν ἐπὶ τήν γῆν ἤκουσεν φωνή λέγουσα αὐτῷ, Σαούλ Σαούλ τί μέ διώκεις;

(στίχ 5) εἶπε δέ τίς εἰ Κύριε; ὁ δέ Κύριος εἶπεν:

Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σύ διώκεις.

.....
Στό Γυμνάσιο, στό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἄρχισε ἡ ἐξέταση τῶν μαθητῶν. Ὁ καθηγητής σήκωσε τόν μαθητή! καί τόν ρώτησε νά τοῦ πεῖ τί ἤξερε γιά τό σχετικό ἐπεισόδιο καί ὁ μαθητής, ἀρκετά καλός ἀπάντησε:

- Ὅταν ἔφ' γεῖ ἀπό τό χωριό τ' καί πήγαινε νά τσ' τώσ'² τσ' Χριστιανούς, στό δρόμο τ' τόν τύλ'ξεῖ μία ἀστραπή κι ἀκ'σεῖ μία φωνή:

- Σαούλ Σαούλ γιατί μέ τσ' τῶν'ς;

Κι απ' τό φόβο τ' τουρθε μπλατσομάρα³ καί ἔπεσε καταγῆς...

Ὁ καθηγητής, πού καταγόταν απ' τήν Κέρκυρα καί ἦταν νεοφερ-

μένος στήν Ἀμφισσα, ὅταν ἄκουσε τόν μαθητή νά ἀπαντᾷ στό ἐρώτημά του μέ θάρρος καί αὐτοπεποίθηση, ἔμεινε μέ ἀνοιχτό το στόμα, γιατί δέν καταλάβαινε τίποτα. Χρειάστηκε μάλιστα καί ... διερμηνέα.

Τά παραπάνω γράφτηκαν γιά νά μάθουν οἱ νέοι μας, νά δοῦν δηλαδή τή διαφορά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέ τή σημερινή ἐδῶ στήν λεβεντογέννα καί ἡρωομένα Ρούμελη μέ τήν ἀπαράμιλλη ντροποσύνη της, ἡ ὁποία δέν ἤξερε νά φτιάσιδωνεται.

Σημειώσεις:

1. Ὁ μαθητής ἦταν ὁ Τάκης Κοϊτσάνος ἀπ' τήν Ἀμφισσα.
2. Τά' τῶς = Τσιτώσει = κυνηγήσει, καταδιώξει
3. Μπλατσμάρα= μεγάλη ζάλη, στοτοδίνη.

Ἀντιφωνήσεις καί Εὐχαριστίες
κατά τὴν ἀπονομὴ Εἰδικῆς Τιμητικῆς Διακρίσεως,
στόν κ. Γ. Ν. Κουτσοκλένη

Φίλοι,

Ὅταν μετὰ τὴν ἀποστρατεία μου ἄρχισα νὰ ἀσχολοῦμαι μέ τὴν Ἱστορία τοῦ εὐλογημένου τούτου τόπου μας καί ἰδιαίτερα μέ τὴ Λαογραφία του, ἔμαθα πολλά, ἀλλά δὲ ξέρω ἂν κατάφερα νὰ τὰ καταγράψω ὅλα.

Καί ὅτι ἔκανα, τό ἔκανα χωρὶς ποτέ νὰ φανταστῶ τὴ σημερινή ἡμέρα.

Γιὰ τὴν προσπάθειά μου αὐτή, τῆς συγκεντρώσεως δηλαδή, μελέτης καί καταγραφῆς, αὐτοῦ του μεγάλου θησαυροῦ, γιὰ νὰ διασωθεῖ, μέ κάθε θυσία, τώρα πού ἡ Ἑλλάδα μᾶς βρίσκεται στό Εὐρωπαϊκό καί Παγκόσμιο Πολιτιστικό Χωνευτήρι βραβεύομαι ἀπό τό Δῆμο Δελφῶν.

Καί ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι γιὰ μένα πολύ μεγάλη.

Στὴ στρατιωτικὴ μου σταδιοδρομία, ἡ ὁποία ἂν καί μικρὴ χρονικά, σχετικὰ μέ τὰ γνωστά δεδομένα, ἀλλά πολύ πλούσια σέ δράση, ἀφοῦ εἶχα τὴν τύχη ἢ τὴν ἀτυχία νὰ λάβω μέρος σέ τρεῖς τρομεροὺς πολέμους-καί ποιὸς πόλεμος δέν εἶναι τρομερός;- εἶχα τὴν τιμὴ νὰ παρασημοφορηθῶ 14 φορές καί στὴν συνέχεια νὰ βραβευτῶ ἄλλες 13.

Τούτη ὁμως ἡ σημερινή βράβευση ἔχει τό κάτι ἄλλο, ἔχει τὴ ζεστασιά, τὴν ἀγάπη ἑνὸς φιλόξενου Ρουμελιώτικου σπιτιοῦ, πού δέν εἶχαν ἄλλες, πού ἦταν τυπικοῦ καί ὑπηρεσιακοῦ χαρακτήρα καί γι' αὐτό μου προκαλεῖ μία ἐξαιρετικὴ, πρωτόγνωρη συγκίνηση.

Γιὰ τό λόγο αὐτό:

Εὐχαριστῶ αὐτοὺς πού εἶχαν τὴν ἰδέα καί αὐτοὺς πού σήμερα τὴν ὑλοποιοῦν καί ἰδιαίτερα τόν κ. Παναγιωτόπουλο Δήμαρχο Δελφῶν καί βρίσκομαι στὴν εὐχάριστη αὐτὴ θέση.

Εὐχαριστῶ ὅλους ὅσους βοήθῃκαν ἓνα καλὸ λόγο γιὰ μένα καί τό ἔργο μου.

Εὐχαριστῶ καί ὅλους ἐσᾶς πού ἤρθατε ἐδῶ γιὰ νὰ χαρεῖτε μέ τὴ χαρά μου καί

Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ συγχωρέσετε τὴ μεγάλη μου συγκίνηση.

Εὐχαριστῶ καί πάλι

Στα πλαίσια του Εορτασμού της Επετείου για την
Απελευθέρωση του Κάστρου των Σαλώνων
(10^η Απριλίου 1821) απονέμεται
Ειδική Τιμητική Διάκριση
στον κύριο Γεώργιο Κουτσκλένη,
ως Ένδειξη Τιμής για τη συνολική προσφορά του
στην Ιστορική Μνήμη
και εν γένει στην πνευματική ζωή του τόπου μας.

Άμφισσα, 10 Απριλίου 2016
Ο Δήμαρχος Δελφών
Αθανάσιος Ηλ. Παναγιωτόπουλος

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Α. ΕΠΕΤΕΙΑΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Στίς ἐκδηλώσεις πού ἔγιναν ἀπό 24 Μαρτίου μέχρι καί 10 Ἀπριλίου, ἦτοι ἀπό τήν κήρυξη τοῦ Ἀγώνα μέχρι καί τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Κάστρου τῶν Σαλῶνων τό 1821, ἡ Ἐταιρεία μᾶς συμμετεῖχε καί συνεργάστηκε μέ τόν Δῆμο Δελφῶν, ὁ ὁποῖος εἶχε τήν εὐθύνη τῆς ὁργανώσεως ὅλης.

Ἰδιαίτερα τονίζεται ὅτι στίς 24 Μαρτίου ἔγινε ἡ πρώτη ἐκδήλωση στό Μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία γιά νά θυμίσει τήν ἔναρξη τῆς ἐπαναστάσεως στή Ρούμελη. Θυμίζουμε ὅτι τήν ἐκδήλωση αὐτή πρώτη ἡ Ἐταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν ἀνάδειξε καί ἄρχισε ἀπό τό 1977.

Μία ἄλλη πραγματικά πετυχημένη ἐκδήλωση ἦταν αὐτή πού ἔκαναν τά παιδιά τῆς δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης παίζοντας τό θεατρικό ἔργο «Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ», δίνοντας τόν καλύτερο ἑαυτό τους, ξεπερνώντας κάθε ἀναμενόμενο, καί γι' αὐτό πρέπει καί δημόσια νά ἐκφράσουμε τά θερμά μας συγχαρητήρια στά παιδιά πού συμμετείχαν, ἀλλά καί στούς δασκάλους τους. Σέ ὅλους εὐχόμαστε «Καλή Τύχη».

Τό Σάββατο, 9 Ἀπριλίου, εἶχαμε ἐκδηλώσεις ὅπως ὁμιλία σχετική μέ τό ὅλο θέμα, μέ ὁμιλητή τόν κ. Γρηγόρη Μιχαλέα, Πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν. Μέ συναυλίες χορωδιῶν τῆς Ἀμφισσας, Λάρισας καί Ἰτέας. Στήν ἐκδήλωση αὐτή ἔγινε καί ἀπονομή Εἰδικῆς τιμητικῆς διάκρισης στόν ἐπίτιμο Πρόεδρο τῆς Ἐταιρείας μας, κ. Γιώργο Κουτσοκλένη καί στόν κ. Δρόσο Κραββαρτόγιαννο.

Κορυφαία ἐκδήλωση ἦταν τήν Κυριακή 10 Ἀπριλίου, ἡμέρα πού τό Κάστρο τῶν Σαλῶνων ἦταν τό πρῶτο πού ἀπελευθερώθηκε σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα.

Τήν ἐκδήλωση αὐτή τίμησε μέ τήν παρουσία του ἡ Α.Ε. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ.Προκόπιος Παυλόπουλος, ὁ ὁποῖος μετά τή Δοξολογία στόν Ἱερό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, κατέθεσε στέφανου Δάφνη στόν Ἀντριάντα τοῦ Δεσπότη Σαλῶνων Ἡσαΐα καί στή συνέχεια δέχτηκε τό χρυσό κλειδί τῆς πόλεως Ἀμφισσης.

Εὐχόμαστε οἱ ἐκδηλώσεις αὐτές νά συνεχιστοῦν στόν αἰῶνα.

Β. Ἡ ἐταιρεία σέ συνεργασία μέ τόν Δῆμο Δελφῶν διοργάνωσε τήν ἐκδήλωση γιά τήν μάχη τῆς Ἀμπλιανῆς πού ἔγινε τήν 14ῃ Ἰουλίου 1824. Γιά πρώτη φορά οἱ ἐκδηλώσεις διεξήχθησαν σέ δύο ἡμέρες, τό Σάββατο 23 Ἰουλίου 2016 διοργανώσαμε πορεία στόν τόπο διεξαγωγῆς τῆς μάχης ὅπου σώζονται ἀκόμη καί σήμερά τα ταμπούρια ὅπου εἶχαν ὀχυρωθεῖ οἱ προγονοί μας καί πολέμησαν τούς Τούρκους καί τήν Κυριακή 24 Ἰουλίου 2016 ἔγινε ἡ ἐπιμνημόσυνη δέηση στό μνημεῖο στή θέση Πλάκα μέ κύριο ὁμιλητή τῆς ἐκδήλωσης τόν κό Γρηγόριο Μιχαλέα.

Γ. Παραβρεθήκαμε στίς ἐκδηλώσεις πού διοργάνωσε ὁ Δῆμος Δελφῶν γιά τήν μάχη τῆς ΝΤΡΕΜΙΣΣΑΣ στή θέση ΑΡΒΑΝΙΤΟΡΑΧΗ 19 Ἰουνίου 2016.

Δ. Πραγματοποιήθηκε τόν Μάιο μεταφορά τῆς συλλογῆς ἀπό τό παλιό Οἰκοτροφεῖο τῶν Ἀγίων Θεοδώρων σέ ἀποθήκη τοῦ παλιοῦ νοσοκομείου.

Ε. Γιά οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Ἐταιρείας μας λάβαμε 100€ εὐρώ ἀπό τόν Δημήτριο Παπανικολάου εἰς μνήμην τοῦ ἱατροῦ Χαράλαμπου Καρανάσου καί 50€ ἀπό τόν κ. Γεώργιο Κουτσοκλένη εἰς μνήμην τοῦ Θέμη Πολίτη.

ΣΤ. Κλείνοντας τήν παροῦσα ἔκδοση σᾶς ὑπενθυμίζουμε καί πάλι ὅπως ἀναλυτικά ἀναφερθήκαμε στήν πρώτη σελίδα 'Εὐαισθησίες' γιά τήν τακτοποίηση τῶν οἰκονομικῶν σας ὑποχρεώσεων.

* Απαγορεύεται ή μερική ή όλική αναπαραγωγή τών κειμένων, ή αναδημοσίευση, ή αποθήκευση σέ οποιοδήποτε σύστημα ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταβιβάζεται σέ καμιά μορφή καί μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη έγγραφη άδεια του συγγραφέα ή του περιοδικού.

ISSN 1105-6215